

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2007 m. lapkričio 20 d.¹

I — Įžanga

1. Nagrinėjamoje byloje reikia patikrinti, ar 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/35/EB dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo² nuostatos neprieštarauja aukštesnės galios teisei.

2. *International Association of Independent Tanker Owners (Intertanko), International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo), Greek Shipping co-operation committee, Lloyd's Register* ir *International Salvage Union* (toliau – ieškovai) pateikė ieškinį *High Court of Justice* prieš Jungtinės Karalystės transporto ministeriją dėl numatyto direktyvos perkėlimo. Minėtos organizacijos yra svarbūs tarptautinės laivybos pramonės susivienijimai. Pavyzdžiui, *Intertanko* atstovauja beveik 80 procentų tankerių pramonės įmonių pasaulyje.

3. Kyla abejonė, ar Direktyvos 2005/35/EB 4 ir 5 straipsniai neprieštarauja Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijai, pasirašytai 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėje³ (toliau – Jūrų teisės konvencija), prie kurios Bendrija prisijungė 1998 m.⁴, ir 1973 m. Tarptautinei konvencijai dėl teršimo iš laivų prevencijos ir jos 1978 m. papildomam protokolui⁵ (toliau – Marpol konvencija 73/78). Šios direktyvos nuostatos reglamentuoja baudžiamąją atsakomybę už teršiančių medžiagų išmetimą į jūrą. Abejonės pirmiausia susijusios su tuo, jog direktyva galbūt numato griežtesnį atsakomybės kriterijų nei įtvirtintasis Marpol konvencijoje 73/78. Pagal direktyvą visų pirma pakanka nusikalstamo nerūpestingumo, o Marpol konvencija 73/79 numato bent jau nusikalstamą pasitikėjimą bei žinojimą, kad gali būti padaryta žala.

4. Todėl kyla klausimas, ar nusikalstamas nerūpestingumas kaip atsakomybės kriterijus neprieštarauja teisinio saugumo principui.

3 — Trečioji Jungtinių Tautų jūrų teisės konferencija, *Official Documents*, XVII serija, 1984, Doc. A/Conf.62/122, p. 157–231.

4 — 1998 m. kovo 23 d. Tarybos sprendimas 98/392/EB dėl Europos Bendrijos 1982 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos ir 1994 m. liepos 28 d. Susitarimo, susijusio su jos XI dalies įgyvendinimu, patvirtinimo (OL L 179, p. 1).

5 — *Recueil des traités des Nations unies, UN Treaty Series*, Serija 1341, Nr. 22484.

1 — Originalo kalba: vokiečių.

2 — OL L 255, p. 11.

II — Teisinis pagrindas

medžiagų išmetimą iš laivų taikymu, yra labai skirtingos.“

A — Bendrijos teisė

7. 3 straipsnyje numatyta direktyvos taikymo sritis:

5. Direktyva 2005/35 buvo grindžiama EB 80 straipsnio 2 dalimi, numatančia teisinį pagrindą su jūrų transportu susijusioms priemonėms.

„1. Ši direktyva pagal tarptautinę teisę taikoma teršiančių medžiagų išmetimui į:

6. Direktyvos priėmimo motyvai visų pirma išplaukia iš jos antros ir trečios konstatuojamųjų dalių:

a) bet kurios valstybės narės vidaus vandenys, įskaitant uostus, tiek, kiek taikomas Marpol režimas;

b) bet kurios valstybės narės teritorinę jūrą;

„2) Esminiai standartai, taikomi taršių medžiagų išmetimui iš laivų, visose valstybėse narėse remiasi Marpol konvencija 73/78; vis dėlto kasdien šių taisyklių nepaiso labai didelis Bendrijos vandenyse plaukiojančių laivų skaičius, nesimant ištaisomųjų veiksmų.

c) tarptautinei laivybai naudojamus sąsiaurius, laikantis tranzitinio plaukimo režimo, kaip nustatyta 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos III dalies 2 skyriuje tiek, kiek tokie sąsiauriai priklauso valstybės narės jurisdikcijai;

3) Įvairiose valstybėse narėse Marpol 73/78 įgyvendinama skirtingai, todėl būtina suderinti jos įgyvendinimą Bendrijos lygiu; visų pirma valstybių narių praktikos, susijusios su sankcijų už teršiančių

d) bet kurios valstybės narės išskirtinę ekonominę ar lygiavertę zoną, nustatytą pagal tarptautinę teisę, ir

e) atvirą jūrą.

šiā direktyvą papildanti Pamatinį sprendimą 2005/667/TVR ir susiklosčius jame numatytiems aplinkybėms laikomi baudžiamaisiais nusižengimais.

2. Ši direktyva taikoma teršiančių medžiagų išmetimui iš bet kurio laivo, neatsižvelgiant į jo vėliavą, išskyrus karo laivus, pagalbinus karo laivyno laivus arba kitus valstybei nuosavybės teise priklausančius ar jos eksploatuojamus ir tuo metu vien nekomercine valstybės veikla užsiimančius laivus.“

5 straipsnis

8. Nagrinėjamoje byloje abejonių kyla dėl direktyvos 4 ir 5 straipsnių galiojimo, kuriuose numatyta:

Išimtys

„4 straipsnis

1. Teršiančių medžiagų išmetimas į bet kurią iš 3 straipsnio 1 dalyje paminėtų teritorijų nelaikomas pažeidimu, jei jis tenkina Marpol 73/78 I priedo 9, 10 taisyklėse, 11 taisyklės a arba c punktuose ar II priedo 5 taisyklės arba 6 taisyklės a arba c punktuose išdėstytas sąlygas.

Pažeidimai

Valstybės narės užtikrina, kad teršiančių medžiagų išmetimas iš laivų į bet kurią iš 3 straipsnio 1 dalyje paminėtų teritorijų būtų laikomas pažeidimu, jei tai padaroma tyčia, dėl nusikalstamo pasitikėjimo ar nusikaltimo nerūpestingumo. Šie pažeidimai pagal

2. Teršiančių medžiagų išmetimas į 3 straipsnio 1 dalies c, d ir e punktuose paminėtas teritorijas nelaikomas savininko, kapitono ar kapitono atsakomybe veikiančios igulos padarytu pažeidimu, jei jis tenkina Marpol 73/78 I priedo 11 taisyklės b punkte arba II priedo 6 taisyklės b punkte išdėstytas sąlygas.“

B — *Tarptautinė teisė*

1. Jūrų teisės konvencija

9. Jūrų teisės konvencija įtvirtina nuostatas dėl persekiojimo už aplinkos teršimą jūroje.

10. Šios konvencijos 211 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje įtvirtinta pareiga vystyti tarptautinį aplinkos apsaugos standartą:

„Valstybės, veikdamos per kompetentingas tarptautines organizacijas ir visuotinių diplomatinių konferencijų metu, nustato tarptautines normas ir standartus, skirtus išvengti, sumažinti ir kontroliuoti jūros aplinkos teršimą iš laivų, taip pat panašia tvarka skatina, kai tai įmanoma, jūrų kelių nustatymo sistemų kūrimą, siekiant sumažinti avarijų, galinčių užteršti jūros aplinką ir pakrantes, grėsmę bei su jomis susijusiems pakrantės valstybių interesams tokio teršimo daromą žalą.“

11. Iš 211 straipsnio 5 dalies išplaukia pakrantės valstybių teisėkūros įgaliojimai jų išskirtinių ekonominių zonų atžvilgiu:

„Vykdyimo užtikrinimo, numatyto 6 skyriuje, tikslais pakrantės valstybės gali priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, taikomus jų išskirtinėse ekonominėse zonose ir skirtus išvengti, sumažinti ir kontroliuoti jūros aplinkos teršimą iš laivų, neprieštaraujančius ir įgyvendinančius visuotinai pripažintas tarptautines normas ir standartus, nustatytus kompetentingų tarptautinių organizacijų arba visuotinių diplomatinių konferencijų metu.“

12. Sąsiaurių pakrantėms pagal 42 straipsnio 1 dalies b punktą taikomos panašios nuostatos, kokios taikomos išskirtinėms ekonominėms zonoms:

„1. Atsižvelgdamos į šio skyriaus nuostatas, sąsiaurių pakrančių valstybės gali priimti įstatymus ir kitus teisės aktus dėl tranzitinio plaukimo sąsiauriais visais ar bet kuriais šiais klausimais:

<...>

b) teršimo prevencijos, mažinimo ir kontrolės, įgyvendinančios taikytinas tarptautines taisykles, susijusias su naftos,

naftos atliekų ir kitų kenksmingų medžiagų išmetimu sąsiauryje;

15. Teritorinėje jūroje galioja kitos nuostatos. 2 straipsnis nustato pakrantės valstybės suverenitetą šioje srityje.

<...>“

13. Remiantis 89 straipsniu, valstybės iš esmės neturi įgaliojimų leisti teisės aktus dėl atviros jūros:

„Bet kurios valstybės bandymas pajungti bet kurią atviros jūros dalį savo suverenitetui yra negaliojantis.“

14. Tačiau 218 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė uosto valstybėms vykdyti persekiojimą dėl teršiančių medžiagų išmetimo veikų padarymo:

„Kai laivas savanoriškai yra kokios nors valstybės uoste arba jūros terminale, ši valstybė gali imtis tyrimo, o jei pakanka įrodymų, iškelti bylą dėl medžiagų išmetimo iš tokio laivo už šios valstybės vidaus vandenų, teritorinės jūros ar išskirtinės ekonominės zonos pažeidžiant kompetentingų tarptautinių organizacijų ar visuotinių diplomatinės konferencijų metu nustatytas taikytinas tarptautines normas ir standartus.“

„1. Pakrantės valstybės suverenitetas, be jos sausumos teritorijos ir vidaus vandenų, o salyno valstybės atveju – be jos salyno vandenų, apima ir gretimą jos pakrantėms jūros juostą, kuri vadinama teritorine jūra.

2. Šis suverenitetas apima ir oro erdvę virš teritorinės jūros, taip pat teritorinės jūros dugną ir jo gelmes.

3. Suverenitetas teritorinėje jūroje įgyvendinamas pagal šią konvenciją ir kitas tarptautinės teisės normas.“

16. 211 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos bendros teritorinei jūrai taikomos aplinkos apsaugos nuostatos:

„Pakrantės valstybės, įgyvendindamos suverenitetą savo teritorinėje jūroje, gali priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, skirtus išvengti, sumažinti ir kontroliuoti jūros aplinkos

teršimą iš užsienio laivų, taip pat ir jų taikaus plaukimo metu. Tokie įstatymai ir kiti teisės aktai negali trukdyti užsienio laivams taikiai plaukti pagal II dalies 3 skyrių.“

lauja visuotinai pripažįstamos tarptautinės normos ar standartai.

17. 21 straipsnis nustato, kokie pakrantės valstybės įstatymai ir kiti teisės aktai dėl taikaus plaukimo yra nedraudžiami:

<...>

„1. Laikydamosi šios Konvencijos nuostatų ir kitų tarptautinės teisės normų, pakrantės valstybė gali priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su taikiu plaukimu teritorine jūra, visose ar kai kuriose šiose srityse:

4. Užsienio laivai, naudodamiesi taikaus plaukimo teritorine jūra teise, turi laikytis visų tokių įstatymų ir kitų teisės aktų bei visų visuotinai pripažįstamų tarptautinių taisyklių, skirtų susidūrimams jūroje išvengti.“

<...>

2. Marpol konvencija 73/78

f) pakrantės valstybės aplinkos išsaugojimo ir jos teršimo prevencijos, sumažinimo ir kontrolės;

<...>

18. Marpol konvencija 73/78 buvo priimta Tarptautinės jūrų organizacijos (*International Maritime Organisation*, toliau – IMO) rėmuose. Nepaisant to, jog prie jos prisijungė, kiek tai svarbu nagrinėjamoje byloje, visos ES valstybės narės⁶, Bendrijos prisijungimas nėra numatytas (žr. 13 straipsnį).

2. Tokie įstatymai ir taisyklės nėra taikomi užsienio laivų projektavimui, statybai, įgulos komplektavimui ar įrangai, jei to nereika-

6 — IMO duomenimis, http://www.imo.org/Conventions/mainframe.asp?topic_id=248, žiūrėta 2007 m. gegužės 2 dieną. VI priedo dar neratifikavo Austrija, Čekija, Airija, Vengrija, Malta, Portugalija ir Slovakija, o IV priedo – Malta.

19. Marpol konvencijos 73/78 4 straipsnyje nustatyta:

informacija arba įrodymai, Administracija nedelsdama praneša apie veiksmus, kurių ji ėmėsi, informaciją arba įrodymus pateikusiai Konvencijos Šaliai ir Organizacijai.

„1. Pažeisti šios Konvencijos reikalavimus draudžiama ir kiekvieno pažeidimo atveju Administracija laivui pažeidėjui taiko pagal savo teisę numatytas sankcijas. Jei Administracijai pranešta apie pažeidimą ir ji mano, kad dėl to pažeidimo yra pakankamai įrodymų teismo procesui pradėti, ji kiek įmanoma greičiau pagal savo teisę pradeda procesą.

<...>“

2. Bet kurios Konvencijos Šalies teisė turi drausti šios Konvencijos reikalavimų pažeidimus ir dėl to tos Šalies teisėje turi būti numatytos sankcijos. Bet koku atveju, kai Konvencija pažeidžiama, ši Šalis:

20. 9 straipsnyje įtvirtintos nuostatos dėl šios Konvencijos santykio su kitomis tarptautinėmis sutartimis ir dėl sąvokos „jurisdikcija“ aiškinimo:

a) pradeda bylą pagal savo teisę, arba

„<...>

b) pažeidimą padariusio laivo Administracijai pateikia savo turimą informaciją ir įrodymus dėl padaryto pažeidimo.

3. Kai dėl Konvencijos pažeidimo ją pažeidusio laivo Administracijai pateikti

2. Nė viena šios Konvencijos nuostata neapriboja Jungtinių Tautų Jūrų teisės konferencijos, sušauktos pagal Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliuciją 2750 C(XXV), atliekamo jūrų teisės kodifikavimo ir tobulinimo, esamų ar būsimų bet kokios valstybės pretenzijų ir teisinių koncepcijų dėl jūrų teisės, taip pat pajūrio ir vėliavos valstybės jurisdikcijos pobūdžio ir masto.

3. Sąvoka „jurisdikcija“ šioje Konvencijoje aiškinama atsižvelgiant į šios Konvencijos taikymo arba aiškinimo metu galiojančią tarptautinę teisę.“ „Šio priedo 9 ir 10 taisyklės netaikomos:

- a) naftos ar naftingų mišinių išmetimui į jūrą, kuris būtinas laivo saugumui užtikrinti ar žmogaus gyvybei jūroje išgelbėti; arba

21. Su vykdant laivybą susidaranti tarša nafta susijusios taisyklės įtvirtintos Marpol konvencijos 73/78 I priede⁷. 9 ir 10 taisyklės numato apribojimus, kurie draudžia teršiančių medžiagų išmetimą specialiose zonose, atsižvelgiant į tam tikrą minimalų atstumą nuo kranto arba į tam tikrą kiekį viršijančias šių teršalų vertes (išreiškiamas išmetimo kiekiu vienoje jūrmylėje, bendru kiekiu arba naftos kiekiu išmestuose į jūrą teršaluose). Naftos ar naftingų mišinių išmetimas iš laivų į jūrą yra draudžiamas, išskyrus atvejus, kai įvykdomos tam tikros sąlygos.

- b) naftos ar naftingų mišinių išmetimui į jūrą dėl laivo ar jo prietaisų gedimo:

- i) jeigu įvykus gedimui ar nustačius išmetimą buvo imtasi visų įmanomų atsargos priemonių išmetimui išvengti arba sumažinti jį iki minimumo; ir

22. Tačiau I priedo 11 taisyklė numato minėto draudimo išimtis:

- ii) išskyrus atvejus, kai savininkas arba kapitonas veikė ketindamas pakenkti

⁷ — Priedas buvo papildytas ir struktūriškai pakeistas 2004 m. spalio 15 d. Rezoliucija MEPC.117(52), įsigaliojusia 2007 m. sausio 1 dieną. Šioje byloje aptariamos 9, 10 ir 11 taisyklės turinio požiūriu liko nepakeistos, tačiau nuo šiol jos įtvirtintos 15, 34 ir 4 taisyklėse. Dėl paprastumo šioje išvadoje bus naudojama ankstesnė numeracija.

arba nusikalstamai pasitikėdamas⁸ ir žinodamas, kad gali būti padaryta žala; arba

taikomos ne naftos ir naftingų mišinių, bet urmu gabenamų nuodingų skystų medžiagų atžvilgiu. II priedo 5 taisyklė draudžia išmesti į jūrą tam tikras medžiagas. Šio priedo 6 taisyklės b punktas numato:

- c) naftos turinčių medžiagų išmetimui į jūrą, kuriam pritarė (laivo vėliavos valstybės) administracija, kai tai daroma kovojant su konkrečiomis taršą sukeliančiomis avarijomis, siekiant iki minimumo sumažinti taršos padarytą žalą. Bet kokiam tokiam išmetimui turi pritarti ta vyriausybė, į kurios jurisdikciją galėtų patekti toks išmetimas.“ (8 išnaša išplėsta pačios išvados autorės)

„5 taisyklė netaikoma

<...>

23. Marpol konvencijos 73/78 II priede⁹ įtvirtinamos nuostatos, atitinkančios I priede numatytas nuostatas. Tačiau šios nuostatos

- b) nuodingų skystų medžiagų ar tokių medžiagų turinčių mišinių išmetimui į jūrą dėl laivo ar jo prietaisų gedimo:

8 — Teisiškai privalomose kalbinėse redakcijose vartojamos tokios sąvokos: anglų k. – *recklessly* (neatidžiai, neatsargiai, nutrūktgalviškai), prancūzų k. – *témérairement* (nutrūktgalviškai, pernelyg rizikuojant), ispanų k. – *imprudencia temeraria* (nutrūktgalviškas neatsargumas arba neapdairumas) ir rusų k. – *самонадеянно* (pernelyg pasitikint savimi, įžūliai, drąsiai). Mano nuomone, tarnybinio pobūdžio Marpol konvencijos vertime į vokiečių kalbą (*Bundesgesetzblatt* 1996 priedas, II, p. 18), taip pat atitinkamų Marpol konvencijos nuostatų atkartojime Direktyvos priede tai neteisingai verčiama kaip „nerūpestingumas“. Man atrodo, jog teisingesnis vertimas būtų „nusikalstamai pasitikinti“, kaip, pavyzdžiui, įtvirtinta 1929 m. spalio 12 d. Varšuvoje pasirašytos konvencijos dėl tarptautinio vežimo oru taisyklių suvienodinimo (Pirmoji konvencija dėl tarptautinės privatinės oro teisės suvienodinimo) (*Reichsgesetzblatt* 1933 II, p. 1039), iš dalies pakeistos 1955 m. rugsėjo 28 d. Hagoje sudarytu protokolu dėl konvencijos dėl tarptautinio vežimo oru taisyklių suvienodinimo pakeitimo (*Bundesgesetzblatt* 1958 II p. 292), analogiškai suformuluotame 25 straipsnyje ir 1976 m. lapkričio 19 d. Londone sudarytos konvencijos dėl atsakomybės pagal jūrinius reikalavimus ribojimo 4 straipsnyje (*Bundesgesetzblatt* II 1986, 786). Taip pat žr. Vokietijos prekybos kodekso 435 straipsnį.

9 — Priedas buvo papildytas ir struktūriškai pakeistas 2004 m. spalio 15 d. rezoliucija MEPC.118(52), įsigaliojusia nuo 2007 m. sausio 1 dienos. Šioje byloje aptariama 6 taisyklė nuo šiol tampa 3 taisykle ir ja yra pagrįndžiama išimtis dėl visų reikalavimų, galiojančių II priede numatytų medžiagų išmetimui, netaikymo. Dėl paprastumo šioje išvadoje bus remiamasi ankstesne redakcija ir numeracija.

- i) jeigu įvykus gedimui ar nustačius išmetimą buvo imtasi visų įmanomų atsargos priemonių išmetimui išvengti arba sumažinti jį iki minimumo ir

- ii) išskyrus atvejus, kai savininkas arba kapitonas veikė ketindamas pakenkti arba nusikalstamai pasitikėdamas¹⁰ ir žinodamas, kad gali būti padaryta

10 — Žr. 8 išnašą.

žala.“ (10 išnaša išplėsta pačios autorės)

a) ar direktyvos 4 straipsnis yra negaliojantis tiek, kiek jis reikalauja iš valstybių narių laikyti nusikalstamą nerūpestingumą atsakomybės už taršių medžiagų išmetimą kriterijumi; ir (arba)

III — Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

b) ar direktyvos 5 straipsnio 1 dalis yra negaliojanti tiek, kiek ji nenumato Marpol konvencijos 73/78 I priedo 11 taisyklės b punkte ir II priedo 6 taisyklės b punkte nustatytų išimčių taikymo?

24. *High Court of Justice* ieškovų prašymu pateikia Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

1. Ar tarptautinei laivybai naudojamų sąsiaurių, valstybės narės išskirtinės ekonominės zonos ar ją atitinkančios zonos bei atviros jūros atžvilgiu Direktyvos 2005/35/EB 5 straipsnio 2 dalis yra negaliojanti tiek, kiek ji numato Marpol konvencijos 73/78 I priedo 11 taisyklės b punkte ir II priedo 6 taisyklės b punkte nustatytų išimčių taikymą tik laivų savininkams, kapitonams ir įgulai?

3. Ar direktyvos 4 straipsnis, reikalaujantis iš valstybių narių priimti nacionalinės teisės aktus, numatančius nusikalstamą nerūpestingumą kaip atsakomybės kriterijų ir nustatančius sankcijas už teršiančių medžiagų išmetimą teritorinėje jūroje, pažeidžia Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos pripažintą taikaus plaukimo teisę ir, jei taip, ar 4 straipsnis šiuo atžvilgiu yra negaliojantis?

4. Ar sąvokos „nusikalstamas nerūpestingumas“ vartojimas direktyvos 4 straipsnyje pažeidžia teisinio saugumo principą ir, jei taip, ar 4 straipsnis šiuo atžvilgiu yra negaliojantis?

2. Valstybės narės teritorinės jūros atžvilgiu:

25. Rašytiniame procese dalyvavo ieškovai pagrindinėje byloje, Danijos Karalystės, Estijos Respublikos, Graikijos Respublikos, Ispanijos Karalystės, Prancūzijos

Respublikos, Italijos Respublikos, Kipro Respublikos, Maltos Respublikos, Švedijos Karalystės, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, taip pat Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Bendrijų Komisijos atstovai. 2007 m. rugsėjo 25 d. posėdyje, išskyrus Danijos Karalystės ir Estijos Respublikos atstovus, dalyvavo visi anksčiau išvardyti proceso dalyviai.

teritorijose (žr. C dalį). Galiausiai reikia įvertinti (D dalis), ar nusikalstamo nerūpestingumo kaip atsakomybės kriterijaus pasirinkimas neprieštarauja teisinio saugumo principui.

A — Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą

IV — Teisinis vertinimas

26. Visų pirma įvertinsiu (A dalyje) kai kurias su prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą ir Teisingumo Teismo jurisdikcija susijusias abejones. Be to, atsakymas į pirmąjį prejudicinį klausimą yra susijęs su atsakomybės kriterijumi taršių medžiagų išmetimo už teritorinės jūros ribų, t. y. į atvirą jūrą, į tarptautinei laivybai skirtus šaliaurius ir į išskirtines ekonomines zonas, atvejais. Bus galima matyti, jog šioje srityje Marpol konvencija 73/78 dėl sąryšio su Jūrų teisės konvencija galutinai apibrėžia taikytiną atsakomybės standartą (žr. B dalį). Tačiau minėtos Marpol konvencijos paskirtis, kiek tai susiję su teritorinės jūros klausimais, kuriuos reikės nagrinėti atsakant į antrą ir trečią prejudicinius klausimus, apsiriboja tik (valstybėms narėms, bet ne Bendrijai privalomo) minimalaus standarto nustatymu, nes visų pirma Jūrų teisės konvencija teisėkūros įgaliojimų šioje zonoje, kuri yra pakrantės valstybės teritorijos dalis, neriboja taip plačiai, kaip jie yra ribojami kitose jūrinėse

27. Prancūzijos vyriausybė kelia abejonių dėl šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą. Anot jos, priešingai nei byloje *British American Tobacco*¹¹, prašymą pateikęs nacionalinis teismas nepademonstravo, kad pagrindinė byla yra susijusi su numatomo ginčijamos direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę teisėtumu. Be to, bent jau kiek tai susiję su pirmuoju prejudiciniu klausimu, dėl jo ginčo tarp šalių pagrindinėje byloje nekilo.

28. Šie argumentai grindžiami tuo, kad išimtinėmis aplinkybėmis, siekdamas įvertinti, ar byla jam teisinga, Teisingumo Teismas gali nagrinėti sąlygas, kuriomis jam būtų perdavė nacionalinis teismas¹². Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, nacionalinio teismo pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą galima atmesti tik tuo atveju, jei yra akivaizdu, kad prašymas išaiškinti Bendrijos teisę niekaip nesusijęs

11 — 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimas *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* (C-491/01, Rink. p. I-11453).

12 — 2006 m. liepos 13 d. Sprendimas *Manfredi ir kt.* (C-295/04–C-298/04, Rink. p. I-6619, 27 punktas).

su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema yra hipotetinė arba kai Teisingumo Teismui nežinomos faktinės ar teisinės aplinkybės, būtinos naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus¹³. Išskyrus šiuos atvejus, Teisingumo Teismas paprastai privalo atsakyti į prejudicinius klausimus dėl Bendrijos teisės nuostatų išaiškinimo¹⁴. Todėl šiame kontekste išaiškinimas apima ir galiojimo patikrinimą¹⁵.

29. Prancūzijos vyriausybė nepateikia jokių duomenų, rodančių, kad prejudiciniai klausimai ar ginčas pagrindinėje byloje yra hipotetinio pobūdžio. Atvirkščiai, akivaizdu, kad ginčas pagrindinėje byloje yra realus ir kad prejudiciniai klausimai turi esminės reikšmės sprendžiant šį ginčą. Be to, tam, kad Teisingumo Teismas pateiktų atsakymus į prejudicinius klausimus, jam nereikia gauti papildomų duomenų apie ginčo pagrindinėje byloje pobūdį. Po sprendimo *British American Tobacco*¹⁶ Teisingumo Teismui yra žinoma, jog Jungtinėje Karalystėje galima pateikti ieškinį dėl direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę uždraudimo, kuris gali lemti tai, kad Teisingumo Teismui būtų pateikti klausimai dėl tokios direktyvos galiojimo. Todėl neatsižvelgiant į Prancūzijos vyriausybės abejones dėl priimtumo, prašymas priimti prejudicinį sprendimą neturi būti atmestas.

30. Toliau Danija ir Taryba kelia klausimą, ar Teisingumo Teismas turi kompetenciją aiškinti Jūrų teisės konvenciją. Bendrija ir visos valstybės narės prie Konvencijos prisijungė remdamosi pasidalijamąja kompetencija¹⁷. Todėl Teisingumo Teismas neturi kompetencijos aiškinti tų nuostatų, kurios patenka į išimtinės valstybių narių kompetencijos sritį. Tik išimtiniais atvejais jis gali aiškinti tokias nuostatas, kad nustatytų, ar jos iš tiesų patenka į išimtinės valstybių narių kompetencijos sritį¹⁸.

31. Tačiau Teisingumo Teismas yra nurodęs, jog specifiniame Jūrų teisės konvencijos kontekste tai, kad šios konvencijos reguliuojamose srityse egzistuoja Bendrijos teisės nuostatų (jų apimtis ir pobūdis nagrinėjamu atveju nėra reikšmingi), yra sąlyga, leidžianti konstatuoti pasidalijamosios kompetencijos egzistavimo faktą¹⁹. Kitais žodžiais tariant, Jūrų teisės konvencijos reguliuojamose srityse atitinkamą kompetenciją turi ir Bendrija, jeigu apskritai egzistuoja su šiomis sritimis susijusi Bendrijos teisė, nepriklausomai nuo to, ar Bendrijos teisės normos valstybėms narėms palieka tam tikrą teisėkūros diskreciją, ar jos nepalieka.

32. Todėl Danijos ir Tarybos teiginys, jog Teisingumo Teismas neturi kompetencijos,

13 — Žr., be kita ko, 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimą *Bosman* (C-415/93, Rink. p. I-4921, 61 punktas) ir 2006 m. sausio 10 d. Sprendimą *IATA ir ELFAA* (C-344/04, Rink. p. I-403, 24 punktas).

14 — Žr. 13 išnašoje nurodytą sprendimą *Bosman* (59 punktas) bei sprendimą *IATA ir ELFAA* (24 punktas).

15 — Sprendimas *IATA ir ELFAA* (nurodytas 13 išnašoje, 24 punktas).

16 — Nurodyta 11 išnašoje.

17 — 2006 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Komisija prieš Airiją (MOX-Plant)* (C-459/03, Rink. p. I-4635, 83 punktas).

18 — Žr. 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Merck Genéricos Produtos Farmacêuticos* (C-431/05, Rink. p. I-7001, 33 punktas).

19 — Sprendimas *Komisija prieš Airiją (MOX-Plant)* (nurodytas 17 išnašoje, 108 punktas).

aptariamam atveju yra nepagrįstas. Darytina prielaida, jog Direktyvos 2005/35 patikrinimui svarbios Jūrų teisės konvencijos nuostatos patenka į bent vieną kompetencijos, kuria Bendrija dalijasi su valstybėmis narėmis, sritį. Priešingu atveju direktyvą reikėtų panaikinti jau vien dėl pakankamo teisinio pagrindo nebuvimo. Tačiau direktyvos teisinio pagrindo neginčija nė vienas proceso dalyvis.

33. Taigi Teisingumo Teismas turi kompetenciją aiškinti su nagrinėjama byla susijusias Jūrų teisės konvencijos nuostatas.

B — Dėl pirmojo prejudicinio klausimo: Marpol konvencijoje 73/78 nepaminėtų asmenų atsakomybė

34. Pirmasis prejudicinis klausimas susijęs su Marpol konvencijoje 73/78 nepaminėtų asmenų atsakomybe už taršių medžiagų išmetimą už teritorinės jūros ribų. Ieškovai, Graikija, Malta ir Kipras su tuo susijusias nuostatas laiko nesuderinamomis su Marpol konvencija 73/78.

35. Taigi pirmiausia reikia išsiaiškinti, ar Marpol konvencija 73/78 yra kriterijus įvertinti Direktyvos 2005/35 teisėtumą, o, prireikus, ir tai, ar Marpol konvencija 73/78 taip apriboja atsakomybę už avarijos sukeltą teršimą, kaip teigia ieškovai.

1. Marpol konvencija 73/78 kaip kriterijus įvertinti Direktyvos 2005/35 teisėtumą

36. Proceso dalyviai vadovaujasi skirtingomis hipotezėmis, kurios gali lemti Marpol konvencijos 73/78 panaudojimą kaip kriterijaus įvertinti Direktyvos 2005/35 teisėtumą. Pirma, Marpol konvencija 73/78 galėtų saistyti Bendriją tarptautinės teisės požiūriu (žr. a punktą apačioje). Antra, Marpol konvencija 73/78 galėtų saistyti Bendriją netiesiogiai todėl, kad Jūrų teisės konvencija apriboja Bendrijos teisėkūros kompetenciją nuoroda į Marpol konvencijoje 73/78 įtvirtintus standartus (žr. b punktą apačioje). Trečia, Marpol konvencijos 73/78 privalomas pobūdis galėtų išplaukti iš to, kad Direktyva 2005/35 turi suderinti šios konvencijos įgyvendinimą Bendrijos lygmenyje (žr. c punktą apačioje).

a) Dėl Marpol konvencijos 73/78 privalomumo Bendrijai tarptautinės teisės požiūriu

teigti, jog aptariamoms Marpol konvencijos 73/78 nuostatos kodifikuoja paprotinę tarptautinę teisę.

37. Kaip pažymi Taryba ir Komisija, Teisingumo Teismas sprendime *Peralta* konstatavo, jog Marpol konvencijos 73/78 nuostatos Bendrijos nesaisto²⁰.

38. Bendrija vis dar nėra šio susitarimo šalis, kaip ir minėto sprendimo priėmimo dieną. Bendrijos teisės aktų teisėtumas iš esmės nepriklauso nuo tokio teisės akto suderinamumo su tarptautinių susitarimų, prie kurio Bendrija neprisijungė²¹.

39. Priešingai nei teigia Kipras ir Jungtinė Karalystė, ir iš sprendimo *Poulsen und Diva Navigation*²² neišplaukia, kad Bendrija yra automatiškai saistoma bet kokios tarptautinės teisės normos. Nors Teisingumo Teismas ir konstatavo, jog Bendrija savo įgaliojimus turi vykdyti nepažeisdama tarptautinės teisės, tolesnės Teisingumo Teismo išvados rodo, jog minėtas teiginys yra susijęs tik su paprotine tarptautine teise²³. NAGRINĖJAMU atveju nėra jokių požymių, leidžiančių

40. Tačiau iš pat pradžių negalima atmesti antrosios sprendime *Peralta* aptariamoms Marpol konvencijos 73/78 privalomumo Bendrijai hipotezės, t. y. anksčiau valstybių narių šio susitarimo taikymo srityje vykdytų įgaliojimų perėmimo²⁴. Ši ieškovų palaikoma hipotezė susijusi su teismų praktika dėl Susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (toliau – ir GATT) privalomumo Bendrijai iki jos prisijungimo prie šio susitarimo²⁵. Teisingumo Teismas šioje srityje rėmėsi keliais požiūriais.

41. GATT yra dar iki Bendrijos įkūrimo egzistavęs valstybių narių susitarimas; vis dėlto sprendimo *International Fruit Company* priėmimo metu atitinkami prekybos politikos įgaliojimai buvo visiškai perduoti Bendrijai. Dėl šios priežasties jau tik Bendrija galėjo veikti GATT reguliuojamoje srityje. Todėl atitinkamai tiek valstybių narių, tiek kitų GATT šalių pritarimu Bendrija GATT srityje perėmė valstybių narių įgaliojimus.

20 — 1994 m. liepos 14 d. Sprendimas *Peralta* (C-379/92, Rink. p. I-3453, 16 punktas).

21 — 2001 m. spalio 9 d. Sprendimas *Nyderlandai prieš Parlamentą ir Tarybą* (C-377/98, Rink. p. I-7079, 52 punktas).

22 — 1992 m. lapkričio 24 d. Sprendimas (C-286/90, Rink. p. I-6019).

23 — Sprendimas *Poulsen ir Diva Navigation* (nurodytas 22 išnašoje, 9 ir paskesni punktai). Dėl tarptautinės paprotinės teisės privalomumo žr. 1998 m. birželio 16 d. Sprendimą *Racke* (C-162/96, Rink. p. I-3655, 45 punktas).

24 — *Peralta* sprendimas (nurodytas 20 išnašoje).

25 — 1972 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *International Fruit Company ir kt.* (21/72, 22/72, 23/72 ir 24/72, Rink. p. 1219, 10 ir paskesni punktai).

42. Priešingai nei prekybos politikoje, nagrinėjamu atveju pagal Sutartį neegzistuoja išimtinė Bendrijos kompetencija reguliuoti kenksmingų medžiagų išmetimą iš laivų į jūrą. Ši kompetencija, ar tai būtų EB 80 straipsnio 2 dalis – Transporto politika, ar EB 175 straipsnis – Aplinkos politika²⁶, yra labiau konkuruojančio pobūdžio, t. y. priklauso valstybėms narėms tol ir tiek, kiek ja nepasinaudoja Bendrija²⁷. Nors Bendrija, vėliausiai priimdama Direktyvą 2005/35, ir pasinaudojo šia kompetencija, negalima teigti, jog tokiu būdu aptariama valstybių narių kompetencija buvo visiškai perduota Bendrijai, nes direktyva, remiantis jos 1 straipsnio 2 dalimi, nustato tik minimalų standartą, kurį, nepažeisdamos tarptautinės teisės, valstybės narės gali peržengti.

Pavyzdžiui, sprendime *Peralta* kalbama apie įgaliojimų perėmimą „Sutarties pagrindu“²⁸. Be to, panašioje byloje Teisingumo Teismas nepripažino 1973 d. sausio 5 d. Miunchene pasirašytos konvencijos dėl Europos patentų suteikimo privalomumo Bendrijai²⁹, nors toje byloje tikrinta Direktyva 98/44³⁰ iš dalies suderino šios konvencijos įgyvendinimą³¹.

44. Be to, neteigiama, kad Bendrija tampa valstybių narių teisių, kylančių iš Marpol konvencijos 73/78, perėmėja arba kad kitos susitarimo šalys tokiam perėmimui pritaria, kas įvyko GATT atveju. Bendrija IMO, kuri turi kompetenciją veikti ir Marpol konvencijos 73/78 reguliuojamoje srityje, turi tik stebėtojos statusą.

43. Nepriklausomai nuo to, ar Bendrijos kompetencija yra išimtinė, abejotina, ar tokio dėl pasinaudojimo kompetencija įvykusio įgaliojimų perėmimo pakanka, kad būtų konstatuotas valstybių narių tarptautinių teisinių įsipareigojimų privalomumas Bendrijai. Be visa to, prekybos politikos įgaliojimų perėmimas, vykęs GATT kontekste, buvo aiškiai įtvirtintas Sutartyje.

45. Taigi Marpol konvencijos 73/78 privalomumas Bendrijai negali būti grindžiamas valstybių narių įgaliojimų perėmimu.

26 — Žr. 2007 m. birželio 28 d. generalinio advokato J. Mazák išvadą byloje *Komisija prieš Tarybą* (C-440/05, Rink. p. I-9097, 65 punktas).

27 — Žr. 1971 m. kovo 31 d. Sprendimą *Komisija prieš Tarybą (AETR)* (22/70, Rink. p. 263, 17 ir paskesni punktai) ir 2006 m. vasario 7 d. Išvadą 1/03 (Lugano konvencija, Rink. p. I-1145, 114 ir paskesni punktai).

28 — Nurodyta 20 išnašoje.

29 — Sprendimas *Nyderlandai prieš Parlamentą ir Tarybą* (nurodytas 21 išnašoje, 52 punktas).

30 — 1998 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/44/EB dėl teisinės biotechnologinių išradimų apsaugos (OL L 213, p. 13; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 20 t., p. 395).

31 — Žr. Direktyvos 98/44 9 konstatuojamąją dalį.

b) Dėl Jūrų teisės konvencijoje įtvirtintos nuorodos į Marpol konvenciją 73/78

nuostatų taikymui. Vis dėlto, jei atskiri individai nori pasiremti šiomis nuostatomis, jos turi būti besąlyginės ir pakankamai tikslios turinio požiūriu³⁴.

46. Kaip dar rašytinėje proceso stadijoje teigė dauguma proceso dalyvių, Marpol konvencija 73/78 kaip vertinimo kriterijus į Bendrijos teisę galėjo būti inkorporuota Jūrų teisės konvencijos pagrindu.

47. Pagal EB 300 straipsnio 7 dalį šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis sudaryti tarptautiniai susitarimai yra privalomi Bendrijos institucijoms ir valstybėms narėms. Bendrija pasirašė Jūrų teisės konvenciją ir po to ją patvirtino Sprendimu 98/392. Iš to išplaukia, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką šios konvencijos nuostatos nuo šiol yra sudėtinė Bendrijos teisės sistemos dalis³².

48. Bendrijos sudaryti tarptautiniai susitarimai turi viršenybę Bendrijos antrinės teisės aktų atžvilgiu³³. Todėl Bendrijos institucijų teisės aktų teisėtumą Teisingumo Teismas tikrina pagal atitinkamas tokių susitarimų nuostatas. Šį tikrinimą jis atlieka vadovaudamasis sąlyga, kad nei šio susitarimo pobūdis, nei jo struktūra negali užkirsti kelio tokių jų

49. Prancūzijos vyriausybės ir Tarybos nuomone, kuriai posėdyje pritarė ir Italijos, Ispanijos, Švedijos vyriausybės bei Parlamentas, dėl abiejų sąlygų netenkinimo individai negali pasiremti Jūrų teisės konvencijos nuostatomis.

50. Šis teiginys stebina prisimenant ligšiolinę Teisingumo Teismo praktiką. Ypatingą dėmesį reikia atkreipti į sprendimą *Poulsen und Diva Navigation*, kuris buvo susijęs su tuo, ar Panamoje registruoto laivo kapitono iš Danijos atžvilgiu baudžiamajame procese buvo galima taikyti su žvejyba susijusiame Bendrijos reglamente įtvirtintą žvejybos draudimą. Šioje byloje Teisingumo Teismas dar iki jos įsigaliojimo pasirėmė Jūrų teisės konvencija kaip paprotinės tarptautinės teisės išraiškos forma tam, kad galėtų konstatuoti išimtinį laivo priskyrimą vėliavos valstybei³⁵ ir atsisakyti pripažinti žvejybos draudimą tokio laivo atžvilgiu išskirtinėse ekonominėse zonose ir teritorinėje jūroje³⁶. Taigi Teisingumo Teismas iš esmės pripažino,

32 — Sprendimas *Komisija prieš Airiją* (nurodytas 17 išnašoje, 82 punktas); taip pat žr. sprendimą *IATA ir ELFAA* (nurodytas 13 išnašoje, 36 punktas) bei sprendimą *Merck* (nurodytas 18 išnašoje, 31 punktas).

33 — 1996 m. rugsėjo 10 d. Sprendimas *Komisija prieš Vokietiją* (C-61/94, Rink. p. I-3989, 52 punktas); 2004 m. balandžio 1 d. Sprendimas *Bellio Flli* (C-286/02, Rink. p. I-3465, 33 punktas) ir sprendimas *IATA ir ELFAA* (nurodytas 13 išnašoje, 35 punktas).

34 — 1987 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Demirel* (12/86, Rink. p. 3719, 14 punktas); sprendimas *Racke* (nurodytas 23 išnašoje, 31 punktas) bei sprendimas *IATA ir ELFAA* (nurodytas 13 išnašoje, 39 punktas).

35 — Sprendimas *Poulsen ir Diva Navigation* (nurodytas 22 išnašoje, 13 ir 15 punktai).

36 — Sprendimas *Poulsen ir Diva Navigation* (nurodytas 22 išnašoje, 25 punktas).

kad individai gali remtis Jūrų teisės konvencijos nuostatomis. Ieškovai posėdyje teisingai pabrėžė, kad būtų visiškai nesuprantama, jei tokia galimybė iš jų būtų atimta po Jūrų teisės konvencijos įsigaliojimo.

51. Tokio požiūrio nepatvirtina ir po Jūrų teisės konvencijos įsigaliojimo plėtota teismo praktika. Pavyzdžiui, vėliavos valstybių tarpautinę teisinę atsakomybę Teisingumo Teismas kildino iš Jūrų teisės konvencijos 94 straipsnio³⁷, o Šeštosios pridėtinės vertės mokesčio direktyvos³⁸ taikymo sritį teritoriniu požiūriu jis neseniai apribojo remdamasis nuostatomis dėl suverenių valstybių teisių įvairiose jūros zonose³⁹. Šios nuostatos yra reikšmingos ir nagrinėjamu atveju.

52. Teisingumo Teismas šiose bylose nenagrinėjo Jūrų teisės konvencijos pobūdžio ir struktūros, taip pat nekonstatavo, ar šioje byloje nagrinėjamos nuostatos turinio požiūriu yra besąlyginės ir pakankamai tikslios. Todėl nagrinėjamu atveju reikia patikrinti su šių Jūrų teisės konvencijos nuostatų taikymu susijusius prieštaravimus.

37 — 2005 m. balandžio 28 d. sprendimas *Komisija prieš Italiją* (C-410/03, Rink. p. I-3507, 53 ir paskesni punktai).

38 — 1977 m. gegužės 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 23), iš dalies pakeista 2002 m. gruodžio 3 d. Tarybos direktyva 2002/93/EB (OL L 331, p. 27; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 363).

39 — 2007 m. kovo 29 d. Sprendimas *Aktiebolaget NN* (C-111/05, Rink. p. I-2697, 57 ir paskesni punktai).

53. Atrodo, jog svarbus Tarybos argumentas slypi tame, kad, jos žiniomis, trečiosios valstybės Jūrų teisės konvencijos savo vidaus teisėje netaiko. Ypač vengiama teismo Jūrų teisės konvencijos aiškinimo klausimų nagrinėjimo. Net jei šis teiginys būtų teisingas, tai automatiškai neužkirstų kelio minėtos konvencijos nuostatų taikymui Bendrijos teisėje⁴⁰. Atvirkščiai, reikia išnagrinėti Jūrų teisės konvenciją.

54. Kalbėdama apie Jūrų teisės konvencijos pobūdį ir struktūrą, Taryba visų pirma pabrėžia jos orientaciją į globalius klausimus, kurie turi būti reguliuojami tarpvalstybiniu lygmeniu ir remiantis abipusiškumo principu. Be to, ji susijusi su teritorinio pobūdžio klausimais ir pačioms valstybėms priskiriamomis funkcijomis. Galiausiai Jūrų teisės konvencija numato įvairias ginčų sprendimo procedūras, suteikiančias susitarimo šalims tam tikro lankstumo.

55. Trumpai tariant, aptariamam argumentu bandoma pritaikyti teismų praktiką, susijusią su ypatingu GATT ir Pasaulio Prekybos Organizacijos susitarimo pobūdžiu, Jūrų teisės konvencijai. Ypač su abipusiškumu susiję argumentai prieštarauja posėdyje pakartotinai paminėtam Jūrų teisės konvencijos kaip „Jūrų konstitucijos“ pobūdžiui. Remiantis šio susitarimo ketvirtąja konstatuojamąja dalimi, jo tikslas yra nustatyti *nešališką* „jūrų ir vandenynų teisinį režimą,

40 — 1982 m. spalio 26 d. Sprendimas *Kupferberg* (104/81, Rink. p. 3641, 18 punktas).

kuris palengvintų tarptautinius santykius ir skatintų taikų jūrų ir vandenynų naudojimą, teisingą ir veiksmingą jų išteklių panaudojimą <...>“

konvencijos 280 straipsnį tarpusavyje susitarti dėl konkrečios ginčo sprendimo procedūros taikymo paneigia išimtinio pobūdžio kompetenciją⁴¹.

56. Nuoroda į taikų naudojimą siejama ir su individualiais, dalyvaujančiais jūrų transporte. Tai pabrėžia nuostatos dėl taikios laivininkystės. Laivininkyste tradiciškai užsiima privatūs asmenys, turintys gyvybiškai svarbų interesą, kad valstybės laikytųsi Jūrų teisės konvencijoje įtvirtintų jūrų transporto taisyklių. Tai pasakytina, pavyzdžiui, apie taikaus plaukimo nuostatas, kurios dar bus aptartos tolesniuose šios išvados punktuose, taip pat ir bendrai apie nuostatas dėl su teršimu iš laivų susijusios kompetencijos.

58. Priešingai nei buvo iš dalies teigiama, lankstumas, tiksliau tariant, galimybė pasirinkti ginčo sprendimo procedūrą, visiškai nereiškia kitų Jūrų teisės konvencijos nuostatų lankstumo. Nei ginčų sprendimo taisyklės, nei bet kokios kitos Jūrų teisės konvencijos nuostatos bendrai nesuteikia susitarimo šalims lankstumo ar galimybės nukrypti nuo šios konvencijos nuostatų.

59. Taigi Jūrų teisės konvencija yra kriterijus vertinti Bendrijos institucijų veiksmų teisėtumą. Tik iš konkrečiu atveju taikytinos nuostatos gali išplaukti tai, kiek individas galės ja pasiremti. Ši nuostata turinio požiūriu turi būti besąlygiška ir pakankamai tiksli.

57. Ginčų sprendimų galimybės pagal Jūrų teisės konvenciją neužkerta kelio Teisingumo Teismui pasiremti šio susitarimo nuostatomis, kad būtų patikrintas išvestinių Bendrijos teisės aktų teisėtumas. Šios nuostatos nepagrindžia kitų institucijų išimtinės kompetencijos aiškinti Jūrų teisės konvenciją. Atvirkščiai, Tarybos pabrėžiama tarptautinės sutarties šalių laisvė pagal Jūrų teisės

60. Nagrinėjama byla nėra susijusi su valstybių narių kompetencija priimti nuostatas su jų vėliava plaukiojančių laivų atžvilgiu. Pirmasis prejudicinis klausimas greičiau yra susijęs su Direktyvos 2005/35 4 straipsnio ir 5 straipsnio 2 dalies nuostatomis dėl visokio

41 — Dėl ypatingos institucinės struktūros, skirtos įgyvendinti tarptautinę sutartį, žr. sprendimą *Kupferberg* (nurodytas 40 išnašoje, 20 punktas).

taršių medžiagų išmetimo iš laivų į sąsiaurius, išskirtines ekonomines zonas ir į atvirą jūrą, nepriklausomai nuo to, ar šie laivai plaukioja su Bendrijos valstybės vėliava ar ne. Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs, jog teisėkūros kompetencija šiose zonose, t. y. už valstybių narių teritorijų ribų, turi būti nustatoma pagal Jūrų teisės konvenciją⁴². Pirmajam prejudiciniam klausimui reikšmingos nuostatos įtvirtintos Jūrų teisės konvencijos 87, 89 straipsniuose ir 218 straipsnio 1 dalyje, 55, 58 straipsniuose, 211 straipsnio 5 dalyje, taip pat 42 straipsnio 1 dalies b punkte.

61. Laivybos laisvę atviroje jūroje užtikrina 87 straipsnio 1 dalies a punktas. 89 straipsnis iš esmės draudžia valstybėms pajungti bet kurią atviros jūros dalį savo suverenitetui. Tačiau kai laivas savanoriškai yra kokios nors valstybės uoste arba jūros terminale, ši valstybė pagal 218 straipsnio 1 dalį gali imtis tyrimo. Jei pakanka įrodymų, uosto valstybė gali iškelti bylą dėl medžiagų išmetimo iš tokio laivo už šios valstybės vidaus vandenų, teritorinės jūros ar išskirtinės ekonominės zonos. Bylos iškėlimo sąlyga yra tai, kad medžiagų išmetimas pažeidžia kompetentingų tarptautinių organizacijų ar visuotinių diplomatinių konferencijų metu nustatytas taikytinas tarptautines normas ir stan-

dartus⁴³. Šiame procese valstybėms leidžiama įtvirtinti sankcijas už tokį medžiagų išmetimą į atvirą jūrą.

62. Pagal Jūrų teisės konvencijos 58 straipsnio 1 dalį laivybos laisvė galioja ir išskirtinėse ekonominėse zonose. Pakrantės valstybės suverenitetas šių zonų atžvilgiu yra funkcinio pobūdžio ir pagal Jūrų teisės konvencijos 55 straipsnį apsiriboja tik tokia kompetencija, kokią jai suteikia minėta konvencija⁴⁴. Pagal 211 straipsnio 5 dalį vykdymo užtikrinimo, numatyto 6 skyriuje, tikslais pakrantės valstybės gali priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, taikomus jų išskirtinėse ekonominėse zonose ir skirtus išvengti, sumažinti ir kontroliuoti jūros aplinkos teršimą iš laivų. Šie teisės aktai turi atitikti ir įgyvendinti kompetentingų tarptautinių organizacijų arba visuotinių diplomatinių konferencijų metu nustatytas visuotinai pripažintas tarptautines normas ir standartus.

63. Tarptautinei laivybai skirtiems sąsiauriams dėl tokios jų funkcijos taikomos ypatingos Jūrų teisės konvencijos III dalies nuostatos. Pagal 42 straipsnio 1 dalies b punktą sąsiaurių pakrančių valstybės gali priimti įstatymus ir kitus teisės aktus dėl tranzitinio plaukimo sąsiauriais, be kita ko, teršimo prevencijos, mažinimo ir kontrolės klausimais, įgyvendinant taikytinas tarptautines taisykles, susijusias su naftos, naftos atliekų ir kitų kenksmingų medžiagų išmetimu sąsiauryje.

43 — Vis dėlto akivaizdu, jog ši kompetencija valstybių praktikoje dar nėra visiškai išsemta arba yra išsemta tik retais atvejais, ir atrodo, jog vis dar abejojama, ar ši kompetencija yra pripažįstama kaip tarptautinės paprotinės teisės dalis. Šiuo klausimu žr. P. Birnie ir A. Boyle „International Law & the Environment“, antrasis leidimas, Oksfordas, 2002 m., p. 376; F. Zia-Mansoor „International Regime and the EU Developments for Preventing and Controlling Vessel-Source Oil Pollution“, *European Environmental Law Review*, 2005, 165(170) ir A. Khee-Jin Tan „Vessel-Source Marine Pollution“, *Kembridžas*, 2006, p. 221.

44 — Žr. sprendimą *Aktiebolaget NN* (nurodytas 38 išnašoje, 59 punktas).

42 — Sprendimas *Aktiebolaget NN* (nurodytas 38 išnašoje, 59 punktas).

64. Taigi iš šių nuostatų aiškiai išplaukia, jog Bendrija, įgyvendindama iš valstybių narių perimtą kompetenciją, gali skirti sankcijas už taršių medžiagų išmetimą aptariamuose sąsiauriuose, jeigu toks išmetimas pažeidžia visuotinai pripažįstamas tarptautines taisykles.

65. Šios nuostatos nėra besąlyginės, kiek jos numato reikalavimą įtvirtinti atitinkamus tarptautinius standartus. Tačiau Komisija teisingai teigia, kad ši sąlyga patenkinama Marpol konvencijoje 73/78. Kaip pirmiausia matyti iš Direktyvos 2005/35 antros konstatuojamosios dalies bei 1 straipsnio 1 dalies, visuotinai pripažįstamos tarptautinės taisyklės prilygsta Marpol konvencijos 73/78 nuostatoms. Nė vienas proceso dalyvis neteigė, jog šios nuostatos yra nepakankamai aiškos ar besąlyginės.

66. Atsakant į prejudicinius klausimus nėra reikšminga tai, ar aptariamos nuostatos yra tiesiogiai taikomos, ir kartu tai, ar jos suteikia individams teisių. Sutartyse įtvirtinti teisiniai pagrindai iš esmės taip pat nėra taikomi tiesiogiai ta prasme, kad individai galėtų kildinti iš jų sau naudingas teises ir teises pasekmes. Tačiau individai gali kvestionuoti antrinės teisės aktų teisėtumą užginčydam

jų teisinį pagrindą⁴⁵. Tas pats pasakytina ir apie nagrinėjamą bylą – šiuo atveju reikia patikrinti, ar pagal Jūrų teisės konvenciją Bendrija turi teisę priimti ginčytinas Direktyvos 2005/35 nuostatas.

67. Tačiau niekas nepasikeistų net ir tuo atveju, jei Teisingumo Teismas individų teises pripažintų privaloma minėtų nuostatų kaip akto teisėtumo vertinimo kriterijaus taikymo sąlyga. Jau sprendime *Poulsen ir Diva Navigation*⁴⁶ Teisingumo Teismas pripažino jūrų laivybos laisvę remdamasis Jūrų teisės konvencijos 87 straipsnio 1 dalies a punktu ir 58 straipsnio 1 dalimi. Paveikti šias teises už teritorinės jūros ribų Bendrija gali tik tuo atveju, kai Jūrų teisės konvencija jai suteikia atitinkamą teisėkūros kompetenciją.

68. Taigi pagal Jūrų teisės konvenciją zonų už teritorinės jūros ribų atžvilgiu leidžiama nustatyti tik tokias su medžiagų išmetimu susijusias taisykles, kurios įgyvendina Marpol konvenciją 73/78. Taigi Bendrija neturi teisės nustatyti perteklinių taisyklių, kurios būtų taikomos šioms jūrinėms zonoms⁴⁷.

45 — Pavyzdžiui, žr. 2004 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Swedish Match* (C-210/03, Rink. p. I-11893, 27 ir paskesni punktai) ir 2005 m. gruodžio 6 d. Sprendimą *ABNA ir kt.* (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04, Rink. p. I-10423, 52 ir paskesni punktai).

46 — Nurodyta 22 išnašoje, 25 punktas.

47 — Savaimė suprantama, teisės aktai gali būti pateisinti ir kitų tarptautinių standartų pagrindu. Tačiau nagrinėjamu atveju taikytina Marpol konvencija 73/78.

69. Neįtikina ir Italijos pozicija, kad nepaisant šių nuostatų zonų už teritorinės jūros ribų atžvilgiu būtų galima įtvirtinti ir taikyti griežtesnes apsaugos nuostatas. Nors ir teisinga teigti, kad valstybės privalo saugoti jūros aplinką, kaip tai ypač matyti iš Jūrų teisės konvencijos 192 straipsnio, ši užduotis zonoms už teritorinės jūros ribų konkretingai remiantis pirmiau paminėtomis nuostatomis, kuriomis įgyvendinami pagal 211 straipsnio 1 dalį nustatyti *bendri* tarptautiniai standartai. Ši nuoroda į bendrus standartus yra pateisinama tuo, kad vienašalės priemonės galėtų labai apsunkinti tarptautinę laivybą. Tai ypač pasakytina apie atvirą jūrą, kur būtų galima įsivaizduoti daugelio skirtingų apsaugos standartų lygiagreto galiojimą.

70. Todėl Marpol konvencija 73/78 dėl minėtose Bendrijos sudarytos Jūrų teisės konvencijos nuostatose įtvirtintos nuorodos zonoms už teritorinės jūros ribų tampa Direktyvos 2005/35 vertinimo kriterijumi. Šiame kontekste reikia atkreipti dėmesį į tai, jog remiantis Jūrų teisės konvencija galima priimti tik Marpol konvencijai 73/78 neprieštaraujančias taisykles, t. y. įgyvendinančias joje įtvirtintą apsaugos standartą. Tačiau šių jūrinių zonų atžvilgiu draudžiama priimti taisykles, viršijančias Marpol konvencijos 73/78 apibrėžtas ribas.

c) Dėl Marpol konvencijos 73/78 įgyvendinimo

71. Direktyvos 2005/35 patikrinimą vadovaujantis Marpol konvencija 73/78 ieškovai ypač grindžia tuo, jog direktyva turi suderintas šios konvencijos įgyvendinimas valstybėse narėse. Šią hipotezę patikrinsiu tam atvejui, jei Teisingumo Teismas Jūrų teisės konvencijos nenaudotų kaip direktyvos teisėtumo įvertinimo kriterijaus.

72. Kaip pabrėžia ieškovai bei Danijos, Graikijos, Maltos, Švedijos ir Kipro vyriausybės, egzistuoja daug požymių, leidžiančių teigti, jog Direktyva 2005/35 neturi nukrypti nuo Marpol konvencijos 73/78. Pagal 1 straipsnio 1 dalį jos tikslas yra įtraukti į Bendrijos teisę tarptautinius standartus taršos iš laivų srityje. Šie standartai pagal antrą konstatuojamąją dalį išplaukia iš Marpol konvencijos 73/78, kuri minima direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje⁴⁸ darant dinamišką nuorodą. Pagal trečią konstatuojamąją dalį direktyva turi būti suderintas šio susitarimo įgyvendinimas valstybėse narėse. Remiantis penkiolikta konstatuojamąja dalimi⁴⁹, ypač svarbu įtvirtinti sankcijas už šių tarptautinių

48 — Direktyvos vokiškoje redakcijoje ši nuostata yra pateikta nevisa ir sunkiai suprantama, nes trūksta pirmosios apibrėžimo eilutės.

49 — Direktyvos vokiškoje redakcijoje tai klaidingai nurodoma kaip keturiolika konstatuojamoji dalis, nes šioje redakcijoje trūksta tikrosios su komitologija susijusios keturioliktos konstatuojamosios dalies.

normų pažeidimus. Tačiau aiškių nuorodų dėl norėto nukrypimo nuo Marpol konvencijos 73/78 nuostatų Direktyvos 2005/35 tekste nematyti.

esmės saisto automatiškai⁵². Tačiau Marpol konvencijos 73/78 perkėlimo priimant Direktyvą 2005/35 atveju trūksta išsipareigojimo, kurį Bendrija būtų prisiėmusi.

73. Bendrijos susaistymo įgyvendinant tarptautinius išsipareigojimus pripažinimas taip pat grindžiamas su GATT susijusia teismų praktika. Nepaisant to, jog GATT ir Pasaulio prekybos organizacijos susitarimai dėl savo pobūdžio ir struktūros iš esmės nepriklauso teisės normoms, pagal kurias Teisingumo Teismas vertina Bendrijos institucijų aktų teisėtumą⁵⁰, tais atvejais, kai Bendrija nori įvykdyti jų kontekste priimtą konkretų išsipareigojimą arba kai Bendrijos teisės aktai daro aiškią nuorodą į specialias minėtų susitarimų nuostatas, Teisingumo Teismas būtent pagal šias nuostatas įvertina Bendrijos teisės aktų teisėtumą⁵¹.

75. Teisingumo Teismas vis dėlto yra nurodęs, jog Direktyvos 98/44 teisėtumas turi būti tikrinamas pagal Konvencijos dėl Europos patentų suteikimo nuostatas⁵³, neatsižvelgiant į tai, kad ne Bendrija, o tik jos valstybės narės buvo šios konvencijos dalyvės⁵⁴. Kaip tokio patikrinimo pagrindą Teisingumo Teismas nurodė, kad buvo teigta, jog direktyva numato valstybių narių išsipareigojimus, kurių įvykdymas pažeistų jų priimtas tarptautines teises pareigas, nepaisant to, jog direktyvoje aiškiai numatyta, kad ji nepažeidžia šių išsipareigojimų⁵⁵.

74. Vis dėlto ši Teisingumo Teismo praktika paremta tuo, kad GATT ir Pasaulio prekybos organizacijos susitarimai yra Bendrijos teisės dalis, todėl Bendriją jie iš

76. Tačiau nėra aiškaus teisinio pagrindo tikrinti antrinę teisę pagal valstybių narių tarptautinius teisinius išsipareigojimus, kurių Bendrija neperėmė. Toks teisinis pagrindas prieštarautų kitai tame sprendime padarytai išvadai, jog Bendrijos *nesaisto* valstybių narių tarptautiniai teisiniai išsipareigojimai⁵⁶.

50 — Sprendimas *International Fruit Company* (nurodytas 25 išnašoje, 21 ir paskesni punktai); 1983 m. kovo 16 d. Sprendimas *SIOI* (266/81, Rink. p. 731, 28 punktas); 1994 m. spalio 5 d. Sprendimas *Vokietija prieš Tarybą* (C-280/93, Rink. p. I-4973, 109 punktas); 1999 m. lapkričio 23 d. Sprendimas *Portugalija prieš Tarybą* (C-149/96, Rink. p. I-8395, 47 punktas); 2002 m. kovo 12 d. Sprendimas *Omega Air ir kt.* (C-27/00 ir C-122/00, Rink. p. I-2569, 93 punktas); 2003 m. sausio 9 d. Sprendimas *Petrotub ir Republica prieš Tarybą* (C-76/00 P, Rink. p. I-79, 53 punktas); 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Biret International prieš Tarybą* (C-93/02 P, Rink. p. I-10497, 52 punktas); 2005 m. kovo 1 d. Sprendimas *Van Parys* (C-377/02, Rink. p. I-1465, 39 punktas) ir 2007 m. rugsėjo 27 d. Sprendimas *Ikea Wholesale* (C-351/04, Rink. p. I-7723, 29 punktas).

51 — 1988 m. liepos 14 d. Sprendimas *Fediol prieš Komisiją* (187/85, Rink. p. 4155, 19 ir paskesni punktai); 1991 m. gegužės 7 d. Sprendimas *Nakajima prieš Tarybą* (C-69/89, Rink. p. I-2069, 31 punktas) bei 50 išnašoje nurodyti sprendimai *Vokietija prieš Tarybą* (111 punktas); *Portugalija prieš Tarybą* (49 punktas); *Biret International* (53 punktas) ir *Van Parys* (40 punktas).

52 — Sprendimas *International Fruit Company* (nurodytas 25 išnašoje, 10, 13 ir paskesni punktai). Šiuo metu privalomumas kyla iš EB 300 straipsnio 7 dalies, nes Bendrija prisijungė prie Pasaulio prekybos organizacijos susitarimų.

53 — Sprendimas *Nyderlandai prieš Parlamentą ir Tarybą* (nurodytas 21 išnašoje, 61 ir paskesni punktai).

54 — Sprendimas *Nyderlandai prieš Parlamentą ir Tarybą* (nurodytas 21 išnašoje, 51 ir paskesni punktai).

55 — Sprendimas *Nyderlandai prieš Parlamentą ir Tarybą* (nurodytas 21 išnašoje, 55 ir paskesni punktai). Žr. Direktyvos 98/44 1 straipsnio 2 dalį.

56 — Sprendimas *Nyderlandai prieš Parlamentą ir Tarybą* (nurodytas 21 išnašoje, 51 ir paskesni punktai).

77. Taigi Bendrija iš esmės gali įpareigoti valstybes narės imtis priemonių, kurios prieštarautų jų priimtiems tarptautiniams teisiniams įsipareigojimams. Tai matyti ir iš EB 307 straipsnio nuostatų, reguliuojančių prieštaravimus tarp iki įstojimo sudarytų tarptautinių sutarčių ir Bendrijos teisės. Net jei Bendrijos teisė nepakeičia valstybių narių įsipareigojimų, priimtų iki įstojimo sudarytomis sutartimis, valstybės narės turi imtis visų įmanomų priemonių, kad kolizijos būtų panaikintos. Tai gali net pareikalauti tarptautinių sutarčių nutraukimo⁵⁷. Po įstojimo valstybių narių sudarytos sutartys iš esmės negali prieštarauti Bendrijos teisei⁵⁸.

79. Tačiau papildomas Bendrijos susaistymas negali išplaukti iš Bendrijos neperimtų valstybių narių susitarimų. Todėl ir Direktyvos 2005/35 įgyvendinimo tikslas nenulemia to, kad Marpol konvencija 73/78 turi būti naudojama kaip šios direktyvos teisėtumo įvertinimo kriterijus.

2. Dėl direktyvos 4 straipsnio, skaitomo kartu su 5 straipsnio 2 dalimi, suderinamumo su Jūrų teisės konvencija, skaitoma kartu su Marpol konvencija 73/78

80. Pirmasis klausimas yra susijęs su Direktyvos 2005/35 5 straipsnio 2 dalies suderinamumu su Marpol konvencija 73/78.

78. Tačiau kolizija tarp Bendrijos teisės ir valstybių narių tarptautinių teisinių įsipareigojimų visada sukelia problemų ir gali pažeisti atitinkamų Bendrijos ir (ar) tarptautinės teisės nuostatų praktinį veiksmingumą. Todėl prasminga, o kartu ir būtina lojalumo principo požiūriu stengtis išvengti tokių kolizijų, ypač kai yra aiškinamos atitinkamos nuostatos. Tai ypač svarbu tada, kai Bendrijos teisės aktais, kaip yra ir šioje byloje, siekiama suderinti valstybių narių tarptautinių teisinių įsipareigojimų įgyvendinimo.

81. Direktyvos 2005/35 4 straipsnyje pirmiausia įtvirtinti bendri, visiems asmenims galiojantys atsakomybės kriterijai, tarp jų ir atsakomybė už dėl nusikalstamo nerūpestingumo padarytas veikas. Tačiau direktyvos 5 straipsnio 2 dalyje darant tiesioginę nuorodą į atitinkamas Marpol konvencijos 73/78 nuostatas šis atsakomybės kriterijus apribojamas laivų savininkams, kapitonomis ir kapitono atsakomybe veikiančiais igulai. Šis apribojimas galioja tam tikrose jūros zonose, t. y. sąsiauriuose, išskirtinėse ekonominėse zonose ir atviroje jūroje. Tik šios jūros zonos, o ne pakrančių valstybių teritorijai priskiriama teritorinė jūra, kurią aptarsiu atsakydama į antrąjį ir

57 — 2000 m. liepos 4 d. Sprendimas *Komisija prieš Portugaliją* (C-84/98, Rink. p. I-5215, 58 punktas).

58 — 2002 m. lapkričio 5 d. Sprendimas *Komisija prieš Jungtinę Karalystę (Open skies)* (C-466/98, Rink. p. I-9427, 26 ir paskesni punktai). Taip yra ypač tada, kai atitinkama Bendrijos kompetencija egzistavo susitarimo sudarymo metu.

trečiąjį klausimus, yra pirmojo klausimo nagrinėjimo dalykas. Tiesą sakant, šis klausimas susijęs ir su 4 straipsnio galiojimu, nes vien tik 5 straipsnio 2 dalies panaikinimas neužtikrintų atitinkamų Marpol konvencijos nuostatų veiksmingumo, bet jį dar labiau susilpnintų.

82. Marpol konvencijos 73/78 I priedo 9 taisyklė arba II priedo 5 taisyklė draudžia taršių medžiagų išmetimą. Tačiau šie draudimai negalioja tada, kai taikomos priedų 11 arba 6 taisyklėse numatytos išimtys. Remiantis šių taisyklių b punkto ii papunkčiu, draudimai netaikomi taršių medžiagų išmetimui dėl laivo ar jo prietaisų gedimo, *išskyrus atvejus, kai savininkas arba kapitonas veikė ketindamas pakenkti arba nusikalstamai pasitikėdamas ir žinodamas, kad gali būti padaryta žala.*

83. Palyginus tik šių nuostatų ir Direktyvos 2005/35 turinį, matomi du esminiai skirtumai. Pirma, panašu, jog pagal Marpol konvenciją 73/78 kitų nei savininkas ar kapitonas asmenų veikos gedimu sukkelto taršių medžiagų išmetimo atvejais yra visiškai nereikšmingos. Taršių medžiagų išmetimas aiškiai draudžiamas tik tada, kai vienas iš minėtų asmenų veikė tyčia arba nusikalstamai pasitikėdamas ir žinodamas, kad gali būti padaryta žala. Tačiau pagal direktyvos 4 straipsnį iš esmės kiekvienas asmuo gali būti atsakingas už taršių medžiagų išmetimą. Antra, asmeninės atsakomybės kriterijus pagal direktyvos 4 straipsnį – *tyčia, nusikalstamas pasitikėjimas arba nusikalstamas nerūpestingumas* – savo formuluote neatitinka Marpol konvencijoje 73/78 įtvirtinto atsakomybės kriterijaus.

a) Dėl kitų nei kapitonas ir savininkas asmenų atsakomybės

84. Remiantis vien tik gramatiniu aiškinimu, direktyva viršija Marpol konvencijos 73/78 ribas, kai gedimo atveju taršių medžiagų išmetimo draudimo taikymui pakanka kitų nei kapitonas ar savininkas asmenų veikos. Iš dalies buvo teigiama, jog atsakomybės už taršių medžiagų išmetimą numatymas šiems asmenims prieštarauja Bendrijos tarptautiniams įsipareigojimams.

85. Vis dėlto galima pritarti Parlamento nuomonei, jog Marpol konvencijoje 73/78 apie kitus asmenis nekalbama. Tačiau tai užkirstų kelią tik kolizijai su Marpol konvencija 73/78. Bendriją ir toliau saistytų Jūrų teisės konvencijos nuostatos, kurios aptariamose jūros zonose nedraudžia visų asmenų atžvilgiu priimti tik tokias taisykles, kurios įgyvendina Marpol konvencijoje 73/78 įtvirtintus apsaugos standartus. Taigi Bendrija neturėtų diskrecijos šiose srityse numatyti kitus reguliavimo atvejus.

86. Griežtai laikantis Marpol konvencijos 73/78 formuluotės, kaip visų pirma teisingai pabrėžė Danija, Prancūzija, Taryba ir Komisija, būtų prieita prie absurdiškų išvadų. Net taršių medžiagų išmetimas dėl tyčinio laivo ar jo prietaisų sugadinimo būtų leidžiamas, jei tokią veiką tyčia ar nusikal-

tamai pasitikėdamas padarytų ne kapitonas ir ne savininkas.

87. Todėl Marpol konvenciją 73/78 reikia aiškinti ne izoliuotai, remiantis jos formulėmis, bet atsižvelgti ir į jos tikslus bei paskirtį Jūrų teisės konvencijos kontekste. Esminis Marpol konvencijos 73/78 tikslas, remiantis jos preambulės ketvirtąja dalimi, yra visiškas tyčinio teršimo panaikinimas ir avarijų sukeltos taršos sumažinimas.

88. Išimties pagal Marpol konvencijos 73/78 I priedo 11 taisyklę ir II priedo 6 taisyklę visų pirma turi nustatyti atsargumo kriterijų, į kurį reikia atsižvelgti norint išvengti avarijų sukeltos taršos. Jeigu kiekviena valstybė nustatytų savo atskirus atsakomybės kriterijus ir šie standartai kumuliatyviai galiotų atviroje jūroje, būtų sudėtinga vertinti atsakomybę laivybos srityje.

89. Atvirkščiai, Marpol konvencijoje 73/78 nematyti tikslo, kuris įpareigotų arba bent atskleistų, kodėl *išimtinai tik* kapitonas ir savininkas turėtų siekti išvengti avarijos sukeltos taršos. Nepaisant to, jog šie abu asmenys atsako už visą laivą, negali būti paneigta, jog ir kiti asmenys gali prisiimti atsakomybę ir padaryti žalą, sukėlusią taršių medžiagų išmetimą.

90. Veiksmingą apsaugą jūrinei aplinkai turi užtikrinti ir atitinkamos Jūrų teisės konvencijos nuostatos. Ši apsauga turi būti pasiekta remiantis bendru tarptautiniu standartu, kad būtų galima iš anksto prognozuoti numatomus reikalavimus laivybai. Todėl nėra būtina apriboti atsakomybę ją nustatant tik kapitonui ir savininkui.

91. Be to, bet kokios kitų asmenų atsakomybės nepripažinimas privestų prie visiškai kitokių išvadų, nei numatyta 1969 m. lapkričio 29 d. Tarptautinės konvencijos dėl civilinės teisės atsakomybės už teršimu nafta padarytą žalą⁵⁹ (1992 m. Protokolo redakcija⁶⁰) 3 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje. Kitaip nei Marpol konvencija 73/78, ši nuostata aiškiai numato, jog civilinę teisinę atsakomybę iš esmės prisiima tik savininkas, bet ne kiti asmenys, pavyzdžiui, įgula, frachtuotojas ar laivybos paslaugų teikėjas. Tačiau, nepaisant to, šie asmenys taip pat atsako, kai jie veikia ketindami pakenkti arba nusikaltimui pasitikėdami ir žinodami, kad gali būti padaryta žala.

92. Iš to išplaukia dvi išvados. Pirmą, tam tikrų asmenų atsakomybės už teršimą nafta nepripažinimas galimas tik tada, kai jis yra aiškiai įtvirtinamas ir, antra, už veikas

59 — Vokiška redakcija paskelbta *Bundesgesetzblatt* 1975 II, p. 305.

60 — Protokolas paskelbtas OL L 78, p. 32. Išsamią konvencijos redakciją galima rasti adresu: <http://www.iopcfunds.org/npdf/Conventions%20English.pdf>.

ketinant pakenkti arba nusikalstamai pasitikinti ir žinant, kad gali būti padaryta žala, atsako ne tik savininkas ir kapitonas.

93. Taigi I priedo 11 taisyklės b punkto ii papunktį ir II priedo 6 taisyklės b punkto ii papunktį reikia aiškinti taip, kad kapitonas ir savininkas šiuose punktuose nurodomi tik kaip pavyzdžiai. Jeigu išimtiniais atvejais ir kiti asmenys yra atsakingi už gedimu sukeltą taršių medžiagų išmetimą, jiems taikomos tos pačios nuostatos, kokios taikomos kapitonams ir savininkams.

94. Todėl Direktyva 2005/35, numatydama kitų nei kapitonas ir savininkas asmenų atsakomybę už gedimu sukeltą taršių medžiagų išmetimą, nepažeidžia nei Marpol konvencijos 73/78, nei Jūrų teisės konvencijos.

b) Dėl asmeninės atsakomybės kriterijų

95. Atrodo, jog Direktyvos 2005/35 5 straipsnio 2 dalis nustato, kad kiti nei

savininkas ir kapitonas asmenys ir kapitono atsakomybe veikianti įgula, *nevertinami* pagal tai, ar jie veikė turėdami ketinimą pakenkti arba nusikalstamai pasitikėdami ir žinodami, kad gali būti padaryta žala, sukelianti taršių medžiagų išmetimą. Jų atsakomybė, remiantis direktyvos 4 straipsniu, labiau vertinama pagal tai, ar jie taršių medžiagų išmetimą sukėlė tyčia, dėl nusikalstamo pasitikėjimo ar dėl nusikalstamo nerūpestingumo. Šis atsakomybės kriterijus, ieškovų ir kai kurių valstybių narių nuomone, yra griežtesnis už numatytąjį Marpol konvencijoje 73/78.

96. Kaip jau nurodyta⁶¹, Jūrų teisės konvencija draudžia Bendrijai aptariamose jūros zonose nustatyti griežtesnius atsakomybės kriterijus, nei tie, kurie numatyti Marpol konvencijoje 73/78. Ši taisyklė visų pirma turi galioti kitiems nei kapitonas ir savininkas asmenims. Kapitonas ir savininkas ypač atsako už tai, kad būtų išvengta žalos laivui, kuri galėtų sukelti nuodingų medžiagų išmetimą, atsiradimo. Jeigu jie atsakytų tik už tyčia ir nusikalstamai pasitikinti žinant, kad gali būti padaryta žala, įvykdytas veikas, kitiems asmenims, atsižvelgiant į Marpol konvencijos 73/78 formuluotes, nebūtų galima numatyti griežtesnės atsakomybės.

61 — Žr. pirmiau, 60 ir paskesnius punktus.

Dėl Direktyvos 2005/35 4 straipsnyje minimo nusikalstamo pasitikėjimo sąvokos

konvencijoje 73/78 įtvirtintą atsakomybės kriterijų netyčinių veikų atžvilgiu.

97. Atsakomybė už nusikalstamai pasitikintą padarytas veikas pagal Direktyvos 2005/35 4 straipsnį galėtų būti griežtesnė nei numatytoji Marpol konvencijoje 73/78, nes šiame straipsnyje nėra minimas žinojimas, jog gali būti padaryta žala. Be to, paminėtina, jog nusikalstamo pasitikėjimo sąvoka skirtingose direktyvos kalbinėse versijose nėra identiška. Pavyzdžiui, matyti, jog graikiškoje, maltietiškoje ir portugališkoje direktyvos redakcijose kalbama apie paprasčiausią nerūpestingumą⁶², t. y. apie mažesnės kaltės nei nusikalstamas nerūpestingumas formą. Be to, nusikalstamam pasitikėjimui apibrėžti vartojamos sąvokos tam tikrose teisės sistemose ne visada tiksliai apibrėžiamos. Nepaisant skirtumų tarp kalbinių redakcijų, Direktyvos 2005/35 4 straipsnis visose valstybėse narėse turi būti aiškinamas vienodai, atsižvelgiant į šios normos bendrą struktūrą ir tikslą⁶³.

98. Kadangi Direktyvos 2005/35 4 straipsnyje bent jau angliškoje, prancūziškoje ir ispaniškoje direktyvos redakcijose, t. y. trimis Bendrijos valstybių narių, kuriose Marpol konvencija 73/78 yra privaloma, kalbomis, terminologija perimama iš Marpol konvencijos 73/78, reikia preziumuoti, jog nusikalstamo pasitikėjimo sąvoka turi apimti Marpol

99. Toks aiškinimas atitinka ir įsipareigojimą Bendrijos antrinės teisės nuostatas aiškinti, kiek tai įmanoma, nepažeidžiant Bendrijos sudarytų tarptautinių sutarčių⁶⁴. Jeigu kitose direktyvos kalbinėse redakcijose vartojamos kitokios sąvokos, jos irgi turi būti suprantamos taip, kaip numatyta minėtose trijose kalbinėse direktyvos versijose.

100. Atsakomybė už netyčia sukeltą taršių medžiagų išmetimą pagal Marpol konvenciją 73/78 pasižymi dviem aspektais, t. y., viena vertus, žinojimu, jog gali būti padaryta žala ir, kita vertus, nusikalstamu pasitikėjimu. Žinojimas aiškiai reikalauja, jog pažeidėjas, kaip ir bendrai taikant nusikalstamą pasitikėjimą („recklessly“) kaip atsakomybės kriterijų anglų-amerikiečių teisės sistemoje, žinotų apie savo veika keliamą riziką. Nepakanka to, jog jis apie tokią riziką būtų turėjęs žinoti⁶⁵.

101. Taigi Direktyvos 2005/35 4 straipsnyje pateikiama nusikalstamo pasitikėjimo sąvoka

62 — Graikiškai: *αμέλεια*, portugališkai: *com mera culpa*, maltietškai: *b'mod imprudenti*.

63 — Pavyzdžiui, žr. 1969 m. lapkričio 12 d. Sprendimą *Stauder* (29/69, Rink. p. 419, 3 punktas); 2006 m. lapkričio 23 d. Sprendimą *ZVK* (C-300/05, Rink. p. I-11169, 16 punktas) ir 2007 m. birželio 14 d. Sprendimą *Euro Tex* (C-56/06, Rink. p. I-4859, 27 punktas).

64 — Sprendimas *Komisija prieš Vokietiją* (nurodytas 33 išnašoje, 52 punktas); 1998 m. liepos 14 d. Sprendimas *Bettati* (C-341/95, Rink. p. I-4355, 20 punktas); sprendimas *Bellio F.lli* (nurodytas 33 išnašoje, 33 punktas) ir 2006 m. gruodžio 7 d. Sprendimas *SGAE* (C-306/05, Rink. p. I-11519, 35 punktas).

65 — Tačiau tai nepanaikina galimybės teisės pažeidėjo žinojimą kildinti iš objektyvių aplinkybių, leidžiančių daryti išvadą, jog jis žinojo apie riziką.

turi būti aiškinama taip, kad nusikalstamai pasitikint padaryta veika reikalauja žinojimo, jog gali būti padaryta žala. Toks aiškinimas neprieštarauja Marpol konvencijai 73/78 ar Jūrų teisės konvencijai.

mutinei susidarymą, sudėtingumas, taip pat ūkio subjekto patirtis ir atsargumas⁶⁸.

Dėl Direktyvos 2005/35 4 straipsnyje pateiktos nusikalstamo nerūpestingumo sąvokos

102. Prieštaravimas Marpol konvencijai 73/78 vis dėlto galėtų egzistuoti dėl Direktyvos 2005/35 4 straipsniu numatytos atsakomybės už dėl nusikalstamo nerūpestingumo padarytą veiką.

103. Sąvoka „nusikalstamas nerūpestingumas“ skirtingų valstybių narių teisės sistemose gali turėti labai skirtingą reikšmę⁶⁶. Jos apibrėžimas Bendrijos teisėje man nėra žinomas. Tačiau Teisingumo Teismas nustatė sąvokos „akivaizdus nerūpestingumas“ Bendrijos mutinės kodekso⁶⁷ 239 straipsnio 1 dalies antros įtraukos prasme taikymo kriterijus. Šie kriterijai yra nuostatų, jų neįvykdymo atveju pagrindžiančių skolos

104. Ūkio subjekto patirtis yra subjektyvus kriterijus, o atsargumas išreiškia kriterijų, kurio turi laikytis visi ūkio subjektai⁶⁹. Todėl nusikalstamas nerūpestingumas apibūdina ypač sunkų atsargumo pareigos pažeidimą. Kita vertus, žinojimas, jog gali būti padaryta žala, nėra būtinas norint pasiremti nusikalstamu nerūpestingumu. Taip aiškinamas, šis atsakomybės kriterijus būtų griežtesnis už įtvirtintąjį Marpol konvencijoje 73/78.

105. Manytina, jog šis aiškinimas nustatant griežtą atsakomybės kriterijų atitinka teisės aktų leidėjo tikslus, keltus priimant Direktyvą 2005/35. Tai, kad jis šalia dviejų Marpol konvencijoje 73/78 minimų atsakomybės kriterijų papildomai nurodė ir nusikalstamą nerūpestingumą, reiškia, kad jis ketino išplėsti atsakomybės pagrindą⁷⁰.

106. Atsakomybės sugriežtinimą patvirtina ir Direktyvos 2005/35 5 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta atitinkama išimtis, kuria daroma

66 — 2005 m. spalio 11 d. generalinio advokato P. Léger išvada byloje *Traghetti del Mediterraneo* (C-173/03, Rink. p. I-5177, 100 punktas).

67 — 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos mutinės kodeksą (OL L 302, p. 1).

68 — 1999 m. lapkričio 11 d. Sprendimas *Söhl & Söhlke* (C-48/98, Rink. p. I-7877, 56 punktas).

69 — Žr. taikymą 2003 m. kovo 13 d. Sprendime *Nyderlandai prieš Komisiją* (C-156/00, Rink. p. I-2527, 99 punktas).

70 — Kalbant apie teritorinę jūrą, tai matyti iš 2004 m. spalio 7 d. Tarybos bendrosios pozicijos (EB) Nr. 3/2005, priimtose <...> siekiant priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/.../EB dėl teršimo iš laivų ir dėl sankcijų už pažeidimus įvedimo (OL C E, 2005, 29 (39)), pagrindimo.

nuoroda į Marpol konvenciją 73/78. Ši išimtis praktine prasme yra veiksminga tik tada, kai nurodomai asmenų grupei iš esmės galioja kitas, griežtesnis atsakomybės kriterijus nei numatytasis Marpol konvencijoje 73/78.

107. Tačiau antrinės Bendrijos teisės nuostatos, kiek tai įmanoma, turi būti aiškinamos nepažeidžiant Bendrijos sudarytų tarptautinių sutarčių. Šios sutartys pagal EB 300 straipsnio 7 dalį yra privalomos Bendrijos institucijoms. Antrinė teisė negali jų pažeisti; jos turi viršenybę prieš antrinę teisę⁷¹.

108. Taigi ir tarptautinę teisę atitinkančiam aiškinimui turi būti suteikta viršenybė prieš kitus aiškinimo metodus. Šią pareigą riboja tik tos taisyklės ir principai, kurie yra viršesni už Bendrijos priimtus tarptautinius teisinius įsipareigojimus. Jie, be kita ko, apima bendruosius teisės principus ir ypač teisinio saugumo principą. Todėl aiškinimas *contra legem* negalimas⁷².

109. Šia prasme nusikalstamo nerūpestingumo sąvoka gali būti aiškinama siau-

rinamai⁷³ – taip, kad ji nevirsytų Marpol konvencijoje 73/78 apibrėžtų ribų. Kaip rodo Teisingumo Teismo tyrimų ir dokumentacijos skyriaus atliktas tyrimas, dėl nusikalstamo pasitikėjimo įvykdyta veika, žinant, kad gali būti padaryta žala, kaip numatyta Marpol konvencijoje 73/78, daugelyje teisės sistemų laikoma viena iš nusikalstamo nerūpestingumo formų, kurią Direktyva 2005/35 įtvirtina kaip atsakomybės kriterijų. Šiuo atveju Vokietijoje greičiausiai būtų kalbama apie sąmoningą nusikalstamą nerūpestingumą⁷⁴. Todėl nusikalstamam nerūpestingumui patvirtinti reikalaujamas ypač sunkus atsargumo pareigos pažeidimas I priedo 11 taisyklės b punkto ii papunkčio ir II priedo 6 taisyklės b punkto ii papunkčio prasme apribojamas nusikalstamai pasitikint įvykdoma veika, žinant, kad gali būti padaryta žala.

110. Šis aiškinimas visiškai neatspindėtų direktyvoje įtvirtintos formuluotės, nes žinojimas apie galimą žalą atsiradimą paprastai nėra būtinas nusikalstamo nerūpestingumo sudėties elementas. Tačiau tokiu aiškinimu bet kuriuo atveju būtų laikomasi formuluotėje numatytų ribų. Kartu būtų galima daug aiškiau nustatyti nusikalstamo nerūpestingumo taikymo apimtį, nes į aplinkybes, nesušijusias su žala padariusiu asmeniu, palyginti su subjektyvia aplinkybe, t. y. žinojimu apie galimai kilsiančią žalą, būtų kreipiamas daug mažesnis dėmesys.

71 — Sprendimas *Komisija prieš Vokietiją* (nurodytas 33 išnašoje, 52 punktas) ir sprendimas *Bellio F.lli* (nurodytas 33 išnašoje, 33 punktas).

72 — Žr. 2005 m. birželio 16 d. Sprendimą *Pupino* (C-105/03, Rink. p. I-5285, 44 ir 47 punktai) dėl rėminį sprendimą atitinkančio aiškinimo ir 2006 m. liepos 4 d. Sprendimą *Adeneler ir kt.* (C-212/04, Rink. p. I-6057, 110 punktas) dėl direktyvą atitinkančio aiškinimo.

73 — Dėl ribojančio, žmogaus teises atitinkančio aiškinimo žr. 2006 m. birželio 27 d. Sprendimą *Parlamentas prieš Tarybą* (šeimos susijungimas) (C-540/03, Rink. p. I-5769, ypač žr. 97 ir paskesnius punktus).

74 — W. Gass in: Ebenroth/Boujong/Joost. „Handelsgesetzbuch“, pirmasis leidimas, 2001 m., § 435, 5 punktas.

111. Šiuo Bendrijos tarptautinius teisinius įsipareigojimus atitinkančiu aiškinimu Direktyvos 2005/35 4 straipsnis, skaitomas kartu su 5 straipsnio 2 dalimi, neperžengia Marpol konvencijoje 73/78 numatytų ribų, todėl ir jo taikymas veiksams sąsiauriuose, išskirtinėse ekonominėse zonose ir atviroje jūroje neprieštarauja Jūrų teisės konvencijai.

112. Taigi išnagrinėjus pirmąjį prejudicinį klausimą, nekilo jokio pagrindo, kuris leistų kvestionuoti Direktyvos 2005/35 nuostatų teisėtumą.

C — Dėl antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų – atsakomybė teritorinėje jūroje

113. Antrasis ir trečiasis prejudiciniai klausimai yra susiję su nusikalstamo nerūpestingumo teritorinėje jūroje atsakomybės kriterijumi, todėl jie turėtų būti nagrinėjami kartu.

114. Šie klausimai grindžiami tuo, kad pagal Direktyvos 2005/35 4 ir 5 straipsnius teritorinėje jūroje *visiems* asmenims, t. y. ir savininkui, kapitonui ir įgulai, taikomas nusikalstamo nerūpestingumo atsakomybės kriterijus. Direktyvos 2005/35 5 straipsnio

2 dalies išimtis taikoma tik 3 straipsnio 1 dalies c, d ir e punktuose minimų teritorijų, t. y. sąsiaurių, išskirtinių ekonominių zonų ir atviros jūros, bet ne teritorinės jūros, paminėtos b punkte, atžvilgiu.

115. Šie prejudiciniai klausimai netektų prasmės, jeigu nusikalstamo nerūpestingumo sąvoka veikoms teritorinėje jūroje savo turiniu prilygtų veikoms sąsiauriuose, išskirtinėse ekonominėse zonose ir atviroje jūroje. Tuomet, remiantis tuo, kas pasakyta, norint konstatuoti dėl nusikalstamo nerūpestingumo įvykdytą taršių medžiagų išmetimą, reikėtų nustatyti nusikalstamą pasitikėjimą žinant, kad gali būti padaryta žala. Toks aiškinimas užtikrintų, kad nusikalstamo nerūpestingumo sąvoka Direktyvos 2005/35 prasme bus aiškinama vienodai, ir kad kartu bus išvengta bet kokios kolizijos su Marpol konvencija 73/78.

116. Siauras nusikalstamo nerūpestingumo už teritorinės jūros ribų sąvokos aiškinimas išplaukia vien tik iš pastangų užkirsti kelią Bendrijos tarptautinių teisinių įsipareigojimų pažeidimui. Tačiau aptariamą sąvoką formuluotė, struktūra ir įrodymai iš teisėkūros proceso leidžia aiškinti nusikalstamą nerūpestingumą plačiau⁷⁵, t. y. kaip sunkų atsargumo pareigų pažeidimą, vis dėlto nereikalaujant žinojimo, jog gali būti padaryta žala.

⁷⁵ — Žr. pirmiau, 103 ir paskesnius punktus.

117. Taigi šio siauro nusikalstamo nerūpestingumo sąvokos aiškinimo išplėtimas teritorinės jūros atžvilgiu gali būti pateisinamas tik tada, kai tai leidžia Bendrijos tarptautiniai teisiniai įsipareigojimai.

118. Jūrų teisės konvencijos 2 straipsnis numato, jog pakrantės valstybių suverenitetas apima teritorinę jūrą (1 straipsnis) ir yra įgyvendinamas pagal šią konvenciją bei kitas tarptautinės teisės normas (3 straipsnis). Pagal 211 straipsnio 4 dalį pakrantės valstybės, įgyvendindamos suverenitetą savo teritorinėje jūroje, gali priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, skirtus išvengti, sumažinti ir kontroliuoti jūros aplinkos teršimą iš užsienio laivų. Ši nuostata taip pat galioja ir taikaus plaukimo teise besinaudojančioms laivams. Tokie įstatymai ir kiti teisės aktai negali trukdyti užsienio laivams taikiai plaukti pagal Jūrų teisės konvencijos II dalies 3 skyrių. Kitaip nei zonoms už teritorinės jūros ribų, šiuo atveju nepateikiama jokia nuoroda į visuotinai pripažįstamus tarptautinius standartus.

119. Ieškovai, Malta, Graikija ir Kipras, mano, jog nustatant atsakomybę už nusikalstamą nerūpestingumą pažeidžiama taikaus plaukimo teisė. Jie visų pirma remiasi Jūrų teisės konvencijos 19 straipsnio 2 dalies h punktu. Remiantis šia nuostata, plaukimas nebelaikomas taikiu, jeigu laivas *tyčia* dalyvauja stambiame aplinkos teršime, prieštaraujančiame šiai konvencijai. Todėl atsako-

mybė už nusikalstamą nerūpestingumą yra eliminuojama.

120. Tačiau šiame argumente neatsižvelgiama į tai, jog taikaus plaukimo srityje galima priimti ir su aplinkos apsauga susijusius teisės aktus. Pavyzdžiui, kaip teigia Danija ir Estija, Jūrų teisės konvencijos 21 straipsnio 1 dalies f punktas aiškiai numato, jog pakrantės valstybė, nepažeisdama šios konvencijos ir kitų tarptautinės teisės normų, gali priimti taikaus plaukimo per teritorinę jūrą įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su pakrantės valstybės aplinkos apsauga ir teršimo išvengimu, sumažinimu ir kontrole. Pagal 21 straipsnio 4 dalį užsienio laivai, naudodamiesi taikiu plaukimu, turi laikytis šių įstatymų. Visuotinai pripažįstamų tarptautinių standartų privalomumas nėra numatytas ir šiame kontekste. Pagal 21 straipsnio 2 dalį privalomumas pripažįstamas tik užsienio laivų projektavimui, statybai, įgulos komplektavimui ar įrangai.

121. Nėra būtinybės nagrinėti klausimo, kokia šios pakrantės valstybių teisėkūros kompetencijos apimtis. Galbūt ji neapimtų aplinkos apsaugos nuostatų, jei šios pilnai užkirstų kelią taikiam plaukimui. Pakrantės valstybių suverenių teisių apribojimai galėtų būti susiję ir su sankcijų taikymu laivams jūroje. Tačiau Direktyvos 2005/35 4 straipsnis negali būti aiškinamas taip plačiai – visų pirma nedraudžiamas taikus plaukimas ir nereikalaujama imtis tam tikrų įgyvendinimo priemonių plaukiančių laivų

atžvilgiu. Atvirkščiai, valstybės narės turi uždrausti tik tam tikrus veiksmus, kurie nėra būtini taikiam plaukimui užtikrinti. Šia prasme gana švelnus, palyginti su kitais, atsargumo kriterijus, numatytas Marpol konvencijoje 73/78, yra sugriežtinamas tik nežymiai. Tai turi būti įmanoma remiantis aplinkos teršimo išvengimo ir sumažinimo taisykle Jūrų teisės konvencijos 21 straipsnio 2 dalies f punkto prasme.

122. Priešingai nei teigia Kipras, Jūrų teisės konvencijos 2 straipsnio 3 dalyje ir 21 straipsnio 1 dalies f punkte pateikiama nuoroda į kitas tarptautinės teisės normas nenulemia to, jog Bendriją teritorinėje jūroje saisto Marpol konvencija 73/78. Kadangi Bendrija nėra šio susitarimo šalis, o Jūrų teisės konvencija teritorinės jūros atžvilgiu nenurodo Marpol konvencijos 73/78, joje nėra jokių kitų Bendriją saistančių tarptautinės teisės normų⁷⁶.

123. Todėl Estija, Danija Ispanija, Prancūzija, Švedija, Jungtinė Karalystė, Parlamentas, Taryba ir Komisija teisingai teigia, kad Jūrų teisės konvencija teisėkūros aplinkos apsaugos srityje įgaliojimų teritorinėje jūroje, priešingai nei atsakant į pirmąjį prejudicinį klausimą nagrinėtose jūros zonose, *neriboja* visuotinai pripažįstamų standartų įgyvendinimu, ypač Marpol konvencijos 73/78 įgyvendinimu. Tokią išvadą reikia daryti vien jau dėl to, kad teritorinė jūra yra priskirtina

pakrantės valstybės teritorijai, ir jai šios teritorijos atžvilgiu iš esmės nereikia įgyti teisėkūros įgaliojimų pagal Jūrų teisės konvenciją.

124. Be to, ieškovai Malta, Graikija ir Kipras teigia, jog Marpol konvencija 73/78 užkerta jos šalims galimybę priimti griežtesnes nuostatas ir teritorinės jūros atžvilgiu. Marpol konvencija 73/78 yra galutinis kompromisas persekiojimo už aplinkos teršimą taršių medžiagų išmetimu iš laivų srityje. Todėl šie proceso dalyviai akivaizdžiai preziumuoja, jog Marpol konvencija 73/78 leidžia vykdyti pagal ją neuždraustus taršių medžiagų išmetimus.

125. Tačiau šis argumentas pagal šioje išvadoje palaikomą poziciją⁷⁷ negali sukelti abejonių dėl Direktyvos 2005/35 galiojimo jau vien dėl to, kad remiantis šia pozicija, Jūrų teisės konvencijoje nenurodoma Marpol konvencija 73/78 Bendrijai nėra privaloma. Ir tik alternatyviai, tuo atveju, jei Teisingumo Teismas, pavyzdžiui, pasiremdamas sprendimu *Nyderlandai prieš Parlamentą ir Tarybą*, prieitų prie kitos išvados, reikia patikrinti, ar Marpol konvencija 73/78 įpareigoja už teritorinės jūros ribų įvykdytų veiksmų

76 — Žr. pirmiau, 37 ir paskesnius punktus.

77 — Žr. pirmiau, 71 ir paskesnius punktus.

atžvilgiu naudojamą siaurą aiškinimą taikyti ir veiksmams teritorinėje jūroje.

126. Iš Marpol konvencijos 73/78 teksto nematyti, kad norima galutinai sureguliuoti draudžiamus išmetimus iš laivų ir teritorinės jūros ribose. Marpol konvencija 73/78 reikalauja, kad tam tikri taršių medžiagų išmetimai būtų uždrausti, tiriami ir persekiojami. Atitinkamos nuostatos numatytos Konvencijos 1, 4 ir 6 straipsniuose, taip pat I priedo 9 taisyklėje ir II priedo 5 taisyklėje. Kaip teigiama prašyme priimti prejudicinį sprendimą ir nurodo ieškovai Malta ir Kipras, pagal 14 straipsnį I ir II priedai konvencijos šalims yra privalomi visi.

127. Šios nuostatos apibrėžia Marpol konvencijos 73/78 šalims privalomą minimalų apsaugos nuostatų standartą, taikomą kenksmingų medžiagų išmetimui iš laivų į jūrą. Kaip jau parodyta, šis minimalus standartas dėl savo sąsajų su Jūrų teisės konvencijos nuostatomis išskirtinėse ekonominėse zonose, sąsiauriuose ir atviroje jūroje tampa vieninteliu leistinu apsaugos standartu.

128. Tačiau tarp minėtų Marpol konvencijos 73/78 nuostatų yra tik viena nuostata,

t. y. I priedo 9 taisyklėje įtvirtintas naftos išmetimo draudimas, kuri galėtų būti suprantama kaip aiškus tam tikrų rūšių išmetimų leidimas. Ši nuostata numato, jog draudžiamas bet koks taršių medžiagų išmetimas, „išskyrus atvejus, kai įvykdomos visos šios sąlygos“. Šios sąlygos yra susijusios su nedidelio naftos kiekio išmetimu laivui veikiant. Toks išmetimas nedraudžiamas ir Direktyvoje 2005/35, nes 5 straipsnio 1 dalis visiškai perima šią išimtį. Todėl nagrinėjamu atveju nėra būtina nuspręsti, ar Marpol konvencija 73/78 iš tiesų leidžia tokius išmetimus.

129. Tačiau atsakomybės kriterijus pagal Marpol konvencijos 73/78 I priedo 11 taisyklės b punkto ii papunktį teisėkūros technikos požiūriu turi visai kitą funkciją nei 9 taisyklėje įtvirtinta išimtis. Tais atvejais, kai savininkas ar kapitonas neveikė tyčia arba nerūpestingai ir nežinodami, kad gali būti padaryta žala, 9 taisyklė nėra taikoma. Tas pats taikytina Marpol konvencijos 73/78 II priedo 5 taisyklės ir 6 taisyklės b punkto ii papunkčio bendram veikimui. Taigi Marpol konvencija 73/78 pagal šias sąlygas apskritai nereguliuoja gedimu sukulto taršių medžiagų išmetimo. Reguliavimo spraga paprastai negali būti suprantama kaip leidimas.

130. Tad nors ir nematyti leidimo, Marpol konvencijoje 73/78 yra daug požymių, leidžiančių manyti, jog tam tikromis

aplinkybėmis turi būti leidžiama priimti griežtesnes taisykles. Visų pirma 9 straipsnio 2 dalis aiškiai nustato, jog Marpol konvencija 73/78 nepažeidžia pakrantės valstybių suvereniteto (*jurisdiction*), kaip jis apibrėžtas Jūrų teisės konvencijoje. Kaip jau nurodyta, Jūrų teisės konvencija teritorinės jūros atžvilgiu vis dėlto leidžia priimti griežtesnes apsaugines nuostatas.

131. Be to, Marpol konvencijos 73/78 preambulės antroje dalyje pripažįstama, jog, be kita ko, nerūpestingumu ir avarijos sukeltas taršių medžiagų išmetimas yra rimtas taršos šaltinis. Todėl būtų stebėtina, jei Marpol konvencija 73/78 bet kokiomis aplinkybėmis pateisintų šias taršių medžiagų išmetimo formas.

132. Ieškovų pabrėžiamas visuotinis galiojimas preambulės penktosios dalies prasme minėtam teiginiui neprieštarauja. Šis galiojimas susijęs tik su Konvencijos reguliuojamomis medžiagomis, t. y. su taisyklių dėl teršimo nafta išplėtimu taisyklėmis dėl chemikalų išmetimo. Tačiau iš šios preambulės dalies nematyti, ar atsakomybės standartai turi galioti kaip baigtiniai ir visuotiniai.

133. Negalima pritarti Graikijai ir reikalauti, kad griežtesnės apsauginės nuostatos būtų priimanamos tik tada, kai Marpol

konvencija 73/78 tai aiškiai numato. Net jei jos šalys negalėjo susitarti dėl tokio reguliavimo, apie kokį kalba Graikija ir ieškovai, iš visa to neišplaukia, jog jos, priimdamos Marpol konvenciją 73/78, susitarė dėl baigtinio apsaugos standarto visoms jūrų zonoms.

134. Nors, ieškovų teigimu, anksčiau buvo atmestas Kanados pasiūlymas Marpol konvencijoje 73/78 įtvirtinti įgaliojimą priimti griežtesnes nuostatas, Komisija teisingai pabrėžia, jog jau pati ieškovų pateikta medžiaga apie Marpol konvencijos 73/78 priėmimo istoriją patvirtina tai, kad griežtesnio apsaugos standarto klausimas, daugelio derybų dalyvių nuomone, turėtų būti reguliuojamas Jūrų teisės konvencijoje⁷⁸.

135. Diskutuodamos apie griežtesnius standartus, derybose dalyvavusios šalys visų pirma siekė užtikrinti, kad Marpol konvencijoje 73/78 įtvirtinti reikalavimai laivams nebūtų vienašališkai griežtinami. Tai šiaudien teritorinės jūros atžvilgiu užtikrinama Jūrų teisės konvencijos 21 straipsnio 2 dalyje

⁷⁸ — Taip pat žr. A. Khee-Jin Tan (nurodytas 43 išnašoje, p. 184 ir paskesni).

įtvirtinta nuoroda į tarptautinius laivų standartus, t. y. ypač į Marpol konvenciją 73/78⁷⁹. Tačiau atsakomybės standartams tokia nuoroda neįtvirtinta.

138. Apibendrinant reikia konstatuoti, jog išnagrinėjus antrąjį ir trečiąjį prejudicinius klausimus, nebuvo nustatyta nieko, kas sukeltų abejonių dėl Direktyvos 2005/35 nuostatų galiojimo.

136. Taigi ir Marpol konvencijos 73/78 priėmimo istorija paneigia teiginį, jog ši konvencija galutinai sureguliuoja aptariamą objektą. Greičiau reikia preziumuoti, jog pakrantės valstybių kompetencija išplaukia iš Jūrų teisės konvencijos, kuri teritorinės jūros atžvilgiu nenumato privalomo Marpol konvencijos 73/78 pobūdžio.

D — *Dėl ketvirtojo prejudicinio klausimo – Teisinio saugumo principas*

139. Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar nusikalstamo nerūpestingumo sąvokos vartojimas Direktyvos 2005/35 4 straipsnyje nepažeidžia teisinio saugumo principo. Jis visų pirma išvelgia riziką tame, kad valstybės narės šį terminą įgyvendina ir taiko nevienodai. Jo nuomone, reikia papildomų paaiškinimų tam, kad būtų nubrėžtos gairės valstybių narių praktikai.

137. Taigi nei Jūrų teisės konvencija, nei Marpol konvencija 73/78 teritorinės jūros atžvilgiu neįtvirtina siauro nusikalstamo nerūpestingumo sąvokos aiškinimo, nepažeidžiant atsakomybės standarto pagal Marpol konvencijos 73/78 I priedo 11 taisyklės b punkto ii papunktį ir II priedo 6 taisyklės b punkto ii papunktį.

140. Atrodo, jog nė vienas proceso dalyvis neginčijo nusikalstamo nerūpestingumo sąvokos, kai ji suprantama, kaip šiuo atveju atviros jūros, sąsiaurių ir išskirtinių ekonominių zonų srityse, nepažeidžiant Marpol konvencijos 73/78, kaip nusikalstamas pasitikėjimas žinant, jog gali būti padaryta žala. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat neturėtų prieštarauti šiuo klausimu, nes nusikalstamo nerūpestingumo samprata šiuo aiškinimu yra gerokai patikslinama.

79 — Be to, apie griežtesnius reikalavimus laivams ir jų įgulai, bet ne apie griežtesnį atsakomybės kriterijų, buvo kalbama viename ieškovų nurodytame bendrame valstybių narių procesiniame dokumente teismo procese Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – ir JAV) Aukščiausiam Teismui (ieškovų ieškininio pareiškimo 16 priedas). Šis procesas buvo susijęs su griežtesniais Vašingtono valsijos teisės aktais (žr. JAV *Petition for a Writ of Certiorari* byloje Nr. 98-1701, *United States of America v. Gary Locke et al.*, <http://www.usdoj.gov/osg/briefs/1998/2pet/7pet/98-1701.pet.aa.pdf>, p. 9). Tai, kad šiame procesiniame dokumente buvo pabrėžta būtinybė turėti vienodus standartus laivams ir įguloms, neprieštarauja siekiui įtvirtinti griežtesnius atsakomybės standartus.

141. Ši pozicija yra verta dėmesio, nes ir Marpol konvencijoje 73/78 vartojama terminologija neužtikrina vienodo taikymo Bendrijoje. Iš tiesų Teisingumo Teismo tyrimų ir dokumentacijos skyriaus atliktas tyrimas rodo, jog nusikalstamo pasitikėjimo sąvoka nėra žinoma visose Bendrijoje egzistuojančiose teisės sistemose. Iš dalies nusikalstamas pasitikėjimas yra suprantamas kaip nusikalstamas nerūpestingumas. Marpol konvenciją 73/78 įgyvendinančiuose Vokietijos teisės aktuose naudojamas paprasto nerūpestingumo standartas, nepaisant to, jog Vokietijos baudžiamojoje teisėje nusikalstamo pasitikėjimo kriterijus yra žinomas. Palyginti su šia nevienoda padėtimi, Direktyva 2005/35, atsižvelgiant į jos trečią konstatuojamąją dalį, prisideda prie vienodo Marpol konvencijos 73/78 taikymo Bendrijoje.

142. Tačiau šiuo atveju galima kalbėti tik apie tai, ar nusikalstamo nerūpestingumo sąvoka veiksmų teritorinėje jūroje atžvilgiu, kur šios sąvokos aiškinimas neapsiriboja Marpol konvencijoje 73/78 numatyto atsakomybės kriterijumi, neprieštarauja teisinio saugumo principui.

143. Teisinio saugumo principas visų pirma reikalauja, kad teisės aktai būtų aiškūs ir tikslūs tam, kad teisės subjektai galėtų aiškiai žinoti savo teises ir pareigas bei atitinkamai jomis remtis⁸⁰. Šį principą, kiek jis susijęs su baudžiamosiomis veikomis ir baismėmis, patikslina teisėtumo principas (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), kuris yra

pirmiausia numatytas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir EŽTK) 7 straipsnio 1 dalyje⁸¹. Iš šio principo išplaukia, kad įstatymas turi aiškiai apibrėžti baudžiamąsias veikas ir už jas taikomas bausmes. Ši sąlyga laikoma įgyvendinta, jei asmuo iš atitinkamos nuostatos formuluotės ir prireikus iš teismų išaiškinimo gali sužinoti, kokie veiksmai ir neveikimas užtraukia baudžiamąją atsakomybę⁸².

144. Tačiau Direktyva 2005/35 neturi būtinais atitikti šį kriterijų, nes joje negali būti įtvirtinta jokių tiesiogiai taikomų baudžiamosios teisės normų⁸³. Šias normas turi priimti valstybės narės. Kur direktyvos nuostatos yra nepakankamai tikslios, kad būtų patenkinti teisėtumui keliami reikalavimai, prie direktyvos nuostatų įgyvendinimo turi prisidėti nacionalinis įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas

81 — Taip pat žr. 2007 m. gegužės 3 d. Sprendimą *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, Rink. p. I-3633, 49 punktas) su nuoroda į 1996 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *X* (C-74/95 ir C-129/95, Rink. p. I-6609, 25 punktas) ir į 2005 m. birželio 28 d. Sprendimą *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 215–219 punktai).

82 — Sprendimas *Advocaten voor de Wereld* (nurodytas 81 išnašoje, 50 punktas) su nuoroda į 2000 m. birželio 22 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) sprendimą *Coëme ir kt. prieš Belgiją* (*Recueil des arrêts et décisions*, 2000-VII, p. I, § 145). Taip pat žr. 2006 m. kovo 29 d. EŽTT Sprendimą *Achour prieš Prancūziją* (§ 41) ir 1996 m. lapkričio 15 d. EŽTT Sprendimą *Cantoni prieš Prancūziją* (*Recueil des arrêts et décisions* 1996-V, p. 1627, § 29).

83 — Šiuo klausimu žr. 1996 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *X* (C-74/95 ir C-129/95, Rink. p. I-6609, 24 ir paskesni punktai) su nuoroda į 1993 m. gegužės 25 d. EŽTT sprendimą *Kokkinakis* (A serija, Nr. 260-A, § 52) ir 1995 m. lapkričio 22 d. EŽTT sprendimus *S. W. prieš Jungtinę Karalystę ir C. R. prieš Jungtinę Karalystę* (A serija, Nr. 335-B, § 35 ir 335-C, § 33). Taip pat žr. 1984 m. liepos 10 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Kirk* (63/83, Rink. p. 2689, 22 punktas); 1987 m. spalio 8 d. Sprendimą *Kolpinghuis Nijmegen* (80/86, Rink. p. 3969, 13 punktas); 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimą *Arcaro* (C-168/95, Rink. p. I-4705, 42 punktas); 2004 m. sausio 7 d. Sprendimą baudžiamojoje byloje prieš *X* (C-60/02, Rink. p. I-651, 61 ir paskesni punktai) ir sprendimą *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* (nurodytas 81 išnašoje, 221 punktas). Taip pat atskirai žr. mano 2004 m. birželio 10 d. Išvadą byloje *Niselli* (C-457/02, Rink. p. I-10853, 53 ir paskesni punktai) bei 2004 m. spalio 14 d. Išvadą byloje *Berlusconi* (C-387/02, C-391/02 ir C-403/02, Rink. p. I-3565, 140 ir paskesni punktai).

80 — 1981 m. liepos 9 d. Sprendimas *Gondrand Frères ir Garancini* (169/80, Rink. p. 1981, 17 punktas); 1996 m. vasario 13 d. Sprendimas *Van Es Douane Agenten* (C-143/93, Rink. p. I-431, 27 punktas); 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimas *Belgija prieš Komisiją* (C-110/03, Rink. p. I-2801, 30 punktas) ir sprendimas *IATA ir ELFAA* (nurodytas 13 išnašoje, 67 punktas).

į nacionalinę teisinę sistemą⁸⁴. Šiuo atveju abejonių kyla ne dėl direktyvos galiojimo, bet dėl jos veiksmingumo suderinant nacionalinę teisę.

145. Tačiau net ir tuo atveju, jei teisėtumo principu remtumėmės tiesiogiai netaikomų direktyvos nuostatų atžvilgiu, Direktyvos 2005/35 4 straipsnis patenkintų šiuos reikalavimus. Jis reikalauja teritorinės jūros srityje įtvirtinti ir taikyti nusikalstamo nerūpestingumo atsakomybės kriterijų. Nekyla ginčo, kad bent jau nerūpestingumo sąvoka nacionalinėse teisės sistemose yra žinoma ir kad ji įvairiomis formomis gali pagrįsti ir baudžiamąją atsakomybę. Tačiau šiuo atveju reikšmingas yra ir ieškovų nurodomas atsargumo pareigų pažeidimas. Kaip akivaizdaus nerūpestingumo kontekste pabrėžė Teisingumo Teismas, atsargumo pareigas reikia grįsti dvejopai, t. y., viena vertus, remiantis objektyviu kriterijumi, galiojančiu visiems tam tikrai grupei priklausančioms asmenims, ir, kita vertus, remiantis tuo, ko subjektyviai galima tikėtis iš veikiančio asmens, ypač atsižvelgiant į jo turimą patirtį⁸⁵.

146. Kiek tai susiję su jūrų transportu, ir ypač su pavojingų medžiagų transportavimu, pripažįstant minėtas atsargumo pareigas

neabejotinai reikia elgtis labai apdairiai. Iš esmės visuomenė pripažįsta su teisėta laivybine veikla susijusią riziką. Taigi kai atsargumo pareigos nėra aiškiai įtvirtinamos tam tikrame teisiniame dokumente, joms turi būti kuo vieningiau pritarta atitinkamose visuomenės grupėse (*lege artis*) prieš joms tampant reikšmingoms baudžiamosios teisės požiūriu. Tai ypač pasakytina apie Direktyvos 2005/35 4 straipsnį, nes jame minimas nusikalstamo nerūpestingumo atsakomybės kriterijus, palyginti su paprastu nerūpestingumu, reikalauja sunkesnio laipsnio nusižengimo pareigoms.

147. Todėl nepakanka vien tik pažvelgti į direktyvą, kad būtų identifikuotos taikytinos atsargumo pareigos. Be to, tai visai nėra būtina, kad būtų užtikrintas nuspėjamumas. Šios sąvokos reikšmė daugiausia priklauso nuo aptariamų nuostatų turinio, jų reguliavimo srities, taip pat nuo adresatų skaičiaus ir savybių. Nuspėjamumo reikalavimo nepažeidžia tai, jog atitinkamas asmuo yra priverstas gauti eksperto patarimą, kad galėtų konkrečioje situacijoje protingai įvertinti, kokių pasekmių gali sukelti tam tikra veikla. Tai ypač pasakytina apie pagal profesiją dirbančius asmenis, pavyzdžiui, asmenis, dirbančius profesionalaus jūrų transporto srityje, kuriems yra įprasta savo veikloje laikytis didelio atsargumo reikalavimų. Todėl galima tikėtis, kad jie savo veiklos riziką įvertins labai atsakingai⁸⁶.

84 — Būtų patartina vietoj klaidinančios Direktyvos 2005/35 4 straipsnio redakcijos atsakomybės už teritorinėje jūroje esančias zonas klausimus spręsti tiesiogiai naudojant Marpol konvencijos 73/78 formuluotę.

85 — Žr. pirmiau, 103 punktą.

86 — Sprendimas *Dans Rorindustri ir kt. prieš Komisiją* (nurodytas 81 išnašoje, 219 punktą) su nuoroda į EŽTT sprendimą *Cantoni* (nurodytas 82 išnašoje, 35 punktą).

148. Taigi, nors ir galima preziumuoti, kad galiausiai tik teismai gali tiksliai apibrėžti atsargumo pareigas, tai nepažeidžia EŽTK 7 straipsnio. Ši nuostata negali būti suprantama kaip kiekvienu konkrečiu atveju uždraudžianti laipsnišką išaiškinimą baudžiamosios atsakomybės normų, įskaitant ir tolesnį baudžiamosios teisės plėtojimą atliekant teisminį aiškinimą, su sąlyga, kad galutinis rezultatas neprieštarauja nusikaltimo sudėties esmei ir yra pakankamai nuspėjamas⁸⁷. Man nėra žinoma nė viena byla, kurioje Europos Žmogaus Teisių Teismas būtų ginčijęs nerūpestingumo ar nusikalstamo nerūpestingumo sąvokų baudžiamojoje teisėje taikymą.

Tarptautinę konvenciją dėl civilinės teisinės atsakomybės už teršimu nafta padarytą žalą egzistuoja didelė, nuo kaltės nepriklausanti civilinės teisinės atsakomybės rizika⁸⁸.

150. Kalbant apie prašymą priimti prejudicinę sprendimą pateikusio teismo baiminimąsi dėl nevienodo direktyvos įgyvendinimo ir taikymo valstybėse narėse, visų pirma reikia priminti tai, kad pagal Direktyvos 2005/35 1 straipsnio 2 dalį valstybėms narėms yra leidžiama priimti griežtesnes tarptautinei teisei neprieštaraujančias apsaugos normas. Taigi direktyva nenustato baigtinio, vienodo standarto, o tik minimalius reikalavimus, kurie pagal savo pobūdį valstybėse narėse neturi būti įgyvendinti vienodai.

149. Be to, iš jūrininkų galima tikėtis, kad jie savo elgesiu nesieks priartėti prie baudžiamojoje teisėje apibrėžtų leistino elgesio ribų ir greičiau veiks dar atsargiau nei reikalaujama baudžiamojoje teisėje. Šią išvadą patvirtina su laivyba susijusi ir teismo posėdyje pabrėžta grėsmė sveikatai, gyvybei, laivui bei patikėtam kroviniumi. Be to, bent jau kalbant apie teršimu nafta padarytą žalą, pagal

151. Šiame kontekste nagrinėjama byla prisideda prie Direktyvos 2005/35 4 straipsnyje įtvirtintos nusikalstamo nerūpestingumo sąvokos patikslinimo. Jeigu Teisingumo Teismas pritars šioje išvadoje pateikiamai pozicijai, pirmiausia bus išaiškinta, kad ši sąvoka teritorinės jūros atžvilgiu gali turėti kitą reikšmę nei kitų jūros zonų atžvilgiu, kuriose ši sąvoka turi būti aiškinama nepažeidžiant Marpol konvencijos 73/78.

87 — 1995 m. lapkričio 22 d. EŽTT sprendimai *S. W. prieš Jungtinę Karalystę* (Recueil des arrêts et décisions, A serija, Nr. 335-B, § 36 punktas) ir *C. R. prieš Jungtinę Karalystę* (Recueil des arrêts et décisions, A serija, Nr. 335-B, § 36 ir 335-C, § 34); 2001 m. kovo 22 d. EŽTT sprendimas *Streletz, Kefler ir Krenz prieš Vokietiją* (Recueil des arrêts et décisions, 2001-II, § 50) ir 2004 m. kovo 30 d. EŽTT sprendimas *Radio France ir kt. prieš Prancūziją* (Recueil des arrêts et décisions, 2004-II, § 20).

88 — Žr. pirmiau, 91 punktą.

152. Pagal EB 234 straipsnį, jei dar yra abejonių, valstybių narių teismai gali kreiptis į Teisingumo Teismą. Pagal aplinkybes paskutinės instancijos teismai yra netgi įpareigoti to imtis, pavyzdžiui, tada, kai išsiskiria valstybių narių aukščiausiųjų teismų praktika⁸⁹.

Direktyva 2005/35, kad jūrininkų atžvilgiu būtų pradėtas baudžiamasis persekiojimas, kurį jie laiko nepagrįstu.

153. Šis teisminis Direktyvos 2005/35 vienodo perkėlimo ir taikymo saugiklis yra papildomas Komisijos uždaviniu pagal EB 211 straipsnį užtikrinti antrinės teisės laikymąsi ir prireikus pagal EB 226 straipsnį pareikšti ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

155. Dėl ieškovų argumento, susijusio su motyvavimo trūkumais, atskiras tyrimas nėra reikalingas, nes šias abejones atmetė pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas⁹⁰. Kadangi Direktyva 2005/35 laikytina visuotinai galiojančiu teisės aktu, motyvavimas gali apsiriboti bendros situacijos, nulėmusios jos priėmimą, pristatymu ir bendrą ja siekiamų tikslų nurodymu⁹¹, todėl šiuo atveju negalima kalbėti apie motyvavimo trūkumus.

154. Galiausiai ir ieškovų bei Graikijos argumentas dėl galimo piktnaudžiavimo atsakomybe už nusikalstamą nerūpestingumą sunkių avarių atvejais nepagrindžia teisinio saugumo principo ar baudžiamosios teisės teisėtumo pažeidimo. Piktnaudžiavimo visiškai išvengti neįmanoma. Ypač minėtam argumentui pagrįsti minimos ankstesnės pavyzdinės bylos iš Prancūzijos ir Ispanijos rodo, jog nėra būtina remtis

156. Taigi išnagrinėjus ir ketvirtąjį prejudicinį klausimą, nenustatyta nieko, kas sukeltų abejonių dėl Direktyvos 2005/35 nuostatų galiojimo.

89 — 2005 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas *Intermodal Transports* (C-495/03, I-8151, 38 ir paskesni punktai).

90 — 1997 m. lapkričio 11 d. Sprendimas *Eurotunnel ir kt.* (C-408/95, Rink. p. I-6315, 33 ir paskesni punktai).

91 — Sprendimas *IATA ir ELFAA* (nurodytas 13 išnašoje, 67 punktas).

V — Išvada

157. Todėl siūlau Teisingumo Teismui į prašymą priimti prejudicinį sprendimą atsakyti taip:

Išnagrinėjus prejudicinius klausimus, nenustatyta nieko, kas galėtų sukelti abejonių dėl 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/35/EB dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo galiojimo.